

Батурин більше не загине!

Чому миролюбний дух українців призвів до втрати держави за царювання Петра I і як не повторити помилок нині
» стор. 7

У Єгипті та всій Африці

Александрійський патріархат офіційно визнав автокефалію Православної церкви України
» стор. 2

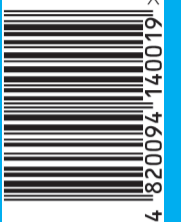

Гречка на зиму

До кінця нинішнього року подорожують майже всі основні продовольчі товари, особливо деякі крупи, а також цигарки і ... батарейки
» стор. 5

Україна молода

Вівторок, 12 листопада 2019 року № 126 (5583)

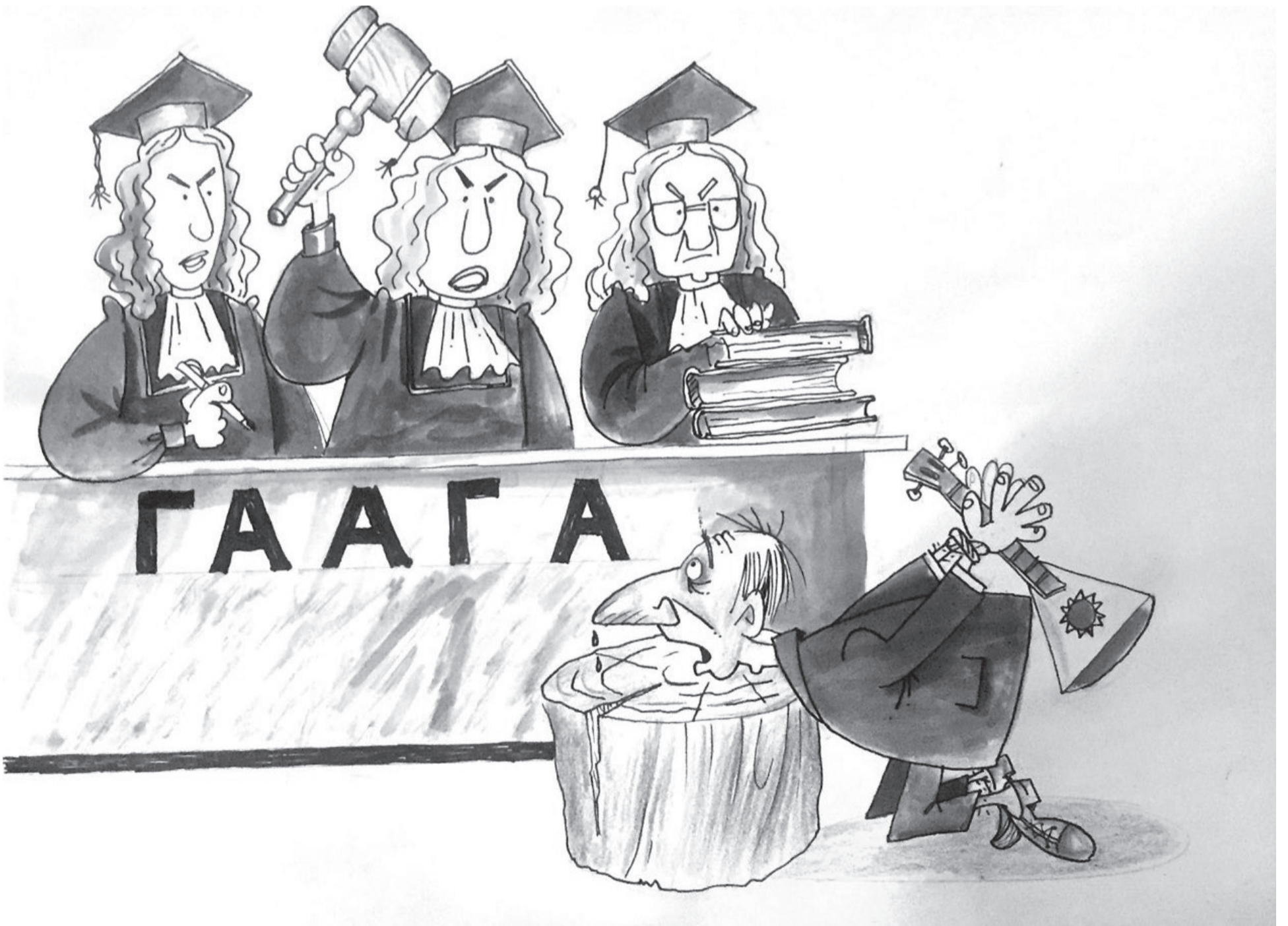

Учорашні курси НБУ:
1 \$ = 24,501 грн
1 € = 27,035 грн
1 рос.руб. = 0,384 грн

Довго чекала Гаага на карлика з Кремля

Суд ООН відхилив апеляцію Росії у суперечці з Україною

» стор. 6

Малюнок Володимира СОЛОНЬКА.

Свстратій Зоря
архієпископ Чернігівський
і Ніжинський

«Одна по одній помісні церкви й надалі визнаватимуть ПЦУ автокефальною церквою. А МП, судячи з коментарів її очільників, готова до подальшої самоізоляції у сподіванні, що в майбутньому «все якось вирішиться» на московську користь — головне «день прастаять да ночь прадержаться...»

■ БЛАГА ВІСТЬ

У Єгипті та всій Африці

Александрійський патріархат офіційно визнав автокефалію Православної церкви України

Ліна ТЕСЛЕНКО

Першим цю хорошу новину повідомив архієпископ Чернігівський і Ніжинський Свстратій Зоря. «8 листопада Патріарх Александрійський і всієї Африки Феодор II під час літургії в день Собору Архістратига Михаїла (за новим стилем) у храмі Архангелів (Каїр, Єгипет) під час Божественної літургії поминав ім'я Митрополита Київського і всієї України Епіфанія як предстоятеля автокефальної Православної церкви України», — написав він у «Фейсбуці» та додав, що «пізніше очікується офіційне повідомлення».

Згодом секретаріат Александрійського патріархату дійсно оприлюднив офіційну заяву про визнання ПЦУ, про це заявив і сам патріарх. Як повідомив Феодор II, це рішення було ухвалене «після багатьох молитов, після багатьох обдумувань» та оголошене «у присутності багатьох архієреїв та вельмишановного посла Греції».

Митрополит УПЦ Епіфаній подякував Блаженнішому патріарху Александрійському і всієї Африки за підтримку. «Ми радіємо довершенню повноцінного братнього єднання між нашими помісними церквами. Це надзвичайно велика честь — відчувати справжню братерську підтримку від одного з найдавніших патріархатів, першого за честю після Вселенського патріархату», — зазначив він.

Александрійський патріархат є одним із чотирьох найдавніших історичних православних патріархатів і одним із найавторитетніших у православному світі, він посідає друге місце після Вселенського патріархату в диптиху — традиційному переліку помісних православних церков. ПЦУ, як остання за часом створення церква, має наразі в диптиху останнє, 15-те, місце. Таким чином, Александрійський патріархат став уже третьою з 15 помісних православних церков, які на цей час визнали ПЦУ. Після Вселенського патріархату, який дарував українській церкві канонічну автокефалію, у жовтні про своє визнання ПЦУ оголосила також Елладська православна церква у Греції.

Тим часом Російська православна церква, яка робить усе можливе, щоб нівелювати наданий українській церкві Томос, «глибоко засмучена» тим, що патріарх Александрійський і всієї Африки Феодор II згадав у диптихах ім'я предстоятеля Православної церкви України митрополита Епіфанія. Як повідомив російському «Інтерфаксу» заступник голови синодального відділу зовнішніх церковних зв'язків РПЦ Микола Балашов, РПЦ припинить поминати в диптихах предстоятеля Александрійської православної церкви Феодора II. З жовтня в аналогічний «ігнор» РПЦ відправила архієпископа Афіньського й усієї Еллади Ієроніма за такий же «непослух».

«Вселенський патріарх, турбуючись про майбутнє всього православ'я, якому реально загрожує кремлівський псевдоправославний гегемонізм, не може не реагувати на все нові й нові намагання знищити Вселенський патріархат як канонічно-історичну інституцію. Одна по одній помісні церкви й надалі визнаватимуть ПЦУ автокефальною церквою. А МП, судячи з коментарів її очільників, готова до подальшої самоізоляції у сподіванні, що в майбутньому «все якось вирішиться» на московську користь — головне «день прастаять да ночь прадержаться...» Воїстину: озлобив Господь серце нового фараона (пор. Вих 4:21), щоби визволити церкву з неволі», — так прокоментував реакцію РПЦ Свстратій Зоря. ■

■ НА ФРОНТІ

Ціляться у спину

Росіяни свідомо обстрілюють наших бійців на ділянках, де немає спостерігачів ОБСЄ

Леонід ШКІЛІНДЕЙ

За минулі три доби офіційно зафіксовано 11+18+11 випадків порушення режиму вогню збройними формуваннями Російської Федерації та їхніми посіпаками. Противник обстрілював позиції підрозділів Об'єднаних сил із заборонених Мінськими домовленостями мінометів калібрів 120 мм та 82 мм, зенітної установки ЗУ-23, із гранатометів різних систем, стрілецької зброї та протитанковими керованими ракетами (ПТКР).

На донецькому напрямку

в районі відповідальності оперативно-тактичного угруповання «Схід» ворог обстріляв позиції Об'єднаних сил неподалік Новогнатівки, Красногорівки, Пісків, Березового, Лебединського, Павлополя, Гнutowого, Водяного, Невельського, Талаківки.

На луганському напрямку, де за ситуацію відповідає оперативно-тактичне угруповання «Північ», противник здійснив обстріли поблизу Майорська, Південного, Новотошківського, Луганського, Зайцевого, Залізного, Новолуганського, Кримського, Оріхового, Золотого (поза ме-

жами ділянки розведення).

За цей період поранення отримали шестеро військовослужбовців Об'єднаних сил. З них четверо — 10 листопада поряд із ділянкою розведення №3 неподалік Богданівки. Бойовики випустили дві протитанкові ракети у вантажівку з українськими військовими. За даними журналістів, це сталося поза межами зони розведення, але зовсім поруч із нею — у місці, де немає спостерігачів ОБСЄ.

Також від поранень, отриманих напередодні, у лікувальному закладі помер ще один український воїн.

Збройні сили дають адекватну відповідь, відкриваючи вогонь по противнику. За інформацією розвідки Об'єднаних сил, із 1 по 8 листопада 2019 року втратили збройних формувань Російської Федерації склали 30 осіб: 19 із них — санітарні, а ще 11 окупантів було ліквідовано.

Нагадаємо, 9 листопада відбулося «дзеркальне розведення» військ на ділянці №3

у районі населених пунктів Богданівка та Петрівське. Відповідно до цього, 11 військових ЗСУ та 14 одиниць озброєння змінили своє тактичне положення. За словами заступника командувача об'єднаних сил генерал-майора Богдана Бондара, на нових позиціях побудовані бліндажі для проживання армійців, їдальня, сховища для боєприпасів та продовольства, лазня із парною, а також санітарні споруди. «Дані фортифікаційні споруди на 100 відсотків готові як для проживання особового складу, так і для ведення оборони на нашій ділянці відповідальності. У нас є основні позиції, запасні позиції і ще — резервні», — наголосив генерал.

Як повідомили у штабі ОС, загалом із ділянки №3 відведенню підлягають 42 військовослужбовці Збройних сил України, три бойові броньовані машини та 48 одиниць стрілецької зброї. Сили ООС відходять на один кілометр і займають нові, заздалегідь обладнані позиції. ■

■ ДЕКОМУНІЗАЦІЯ

Маршал поза законом

Апеляційний суд підтвердив незаконність рішення міськради про повернення проспекту Петра Григоренка імені Георгія Жукова

Лариса САЛІМОНОВИЧ
Харків

Один із проспектів Харкова більше не носитиме ім'я одіозного радянського маршала Георгія Жукова, оскільки суд остаточно визнав протиправним і скасував відповідне рішення міської ради від 19 червня 2019 року. «Другий апеляційний суд відмінив рішення суду першої інстанції через процесуальні порушення», — повідомив депутат Ігор Черняк після оголошеного вердикту. — Тобто окружний адміністративний суд розглядав цю справу в порядку спрощеного провадження,

без виклику сторін, хоча не мав на це права. З моменту проголошення постанови набрала законної сили!

Відтепер Жукова знову немає на мапі Харкова! Таким чином, проспекту знову повернуто ім'я генерала-правозахисника Петра Григоренка. Ця назва з'явилася на карті міста у 2016 році, в межах виконання закону про декомунізацію.

Як повідомила голова Північно-східного міжрегіонального відділу Українського інституту національної пам'яті Марія Тахтаулова, останній судовий процес викликав величезний резонанс у місті. Зала не змогла вмістити

всіх, хто власною присутністю вирішив стати на захист вітчизняного законодавства. Перед судом активісти організували пікет та невеликий перфоманс, щоб нагадати харків'янам, хто такий був маршал Жуков і скільки крові своїх же бійців на його совісті. «Це рішення має стати прикладом і для Києва, де так само чекаємо рішення щодо перейменування Московського проспекту та проспекту генерала Ватутіна на проспекти Степана Бандери та Романа Шухевича, — зазначив керівник відділу правового забезпечення цього ж інституту Сергій Рябенко. — Варто зрозуміти, що повернення до минулого не буде».

Як «УМ» уже повідомляла, у столиці вже двічі переносилося засідання апеляційного суду, який має сказати своє остаточне слово у цьому топонімічному конфлікті. Проти перейменування вже третій рік активно виступає мати екстремістської Ірини Бережної Олена Бережна та очолювані нею «Антифашистська правозахисна ліга» і «Єврейська правозахисна група». Протистоять їй Український інститут національної пам'яті та низка патріотичних організацій. ■

■ ВИПУСК

Школа патріотів

В Оршанецькому центрі прикордонники прийняли присягу

Людмила НІКІТЕНКО

На Черкащині, в Оршанецькому центрі підготовки особового складу Держприкордонслужби імені генерал-майора Ігоря Момота, присягнули на вірність Україні 211 військовослужбовців строкової служби. Вони пойдуть захищати кордони на мирних ділянках держави.

Як повідомляють у Черкаській ОДА, юнаки з різних областей України під керівництвом досвідчених офіцерів завершили курс загальновійськової підготовки з прикордонного контролю, тактики прикордонної служби, основ безпеки застосування сил, інженерно-технічної підготовки.

Урочистості в Оршанці.
Фото надане пресслужбою Черкаської ОДА.

«Склавши присягу, ви стаєте справжніми захисниками України. Впевнений, що ви відповідально й сумлінно виконаєте свій конституційний обов'язок із захисту рідної країни», — наголосив на урочистостях начальник центру полковник Дмитро Коцераба.

«Пишаюсь своїм сином і його колегами, які обрали шлях справжнього патріота своєї Батьківщини — захисни-

ка держави», — додає мати військовослужбовця Наталія Писаренко.

До речі, за роки незалежності України в Оршанецькому центрі пройшли підготовку понад 100 тисяч майбутніх прикордонників. Більше тисячі з них захищали Україну від російської агресії, 14 прикордонників загинули.

Загалом прикордонна служба України втратила 70 своїх воїнів, понад 400 отримали поранення. ■

«ГІБРИДНА ВІЙНА»

Люблінські поруки

Ветерана АТО Ігоря Мазура-«Тополю» можуть екстрадиювати з Польщі до Росії або відпустити в Україну

Іван ЛЕОНОВ

Один із лідерів УНА-УНСО й ветеран АТО Ігор Мазур (псевдо «Тополя»), який також є співробітником Секретаріату уповноваженого Верховної Ради з прав людини, наразі перебуває на поруках генерального консула України в Любліні й очікує на рішення польського суду щодо можливої екстрадиції до Росії або відмови у ній.

Минулої суботи «Тополя» прямував до Варшави для участі в конференції на запрошення експертів Польщі, але був затриманий польськими прикордонниками у пункті пропуску Дорогуск за запитом РФ. Причиною затримання стало те, що Росія подала його у міжнародний розшук в Інтерпол, звинувативши в участі на боці повстанців у двох Чеченських війнах у 1994-2000 роках.

Затримання Мазура спричинило резонанс не лише в Україні, а й у Польщі. Зокрема, в Києві під посольством Польщі відбулася мирна акція в підтримку ветерана-добровольця, учас-

ники якої наголосили дипломатам Польщі, що в їхній країні затримано невинного на догоду Кремлю.

Тоді як відеоспікер Сейму Польщі Малгожата Гошевська запевнила того ж дня у «Фейсбуці», що затримання Ігоря Мазура є «винятково технічним» виконанням Республікою міжнародних угод і зобов'язань. На її думку, «відважний громадянський активіст і ветеран війни на Донбасі, Грузії та Чечні став жертвою дій східних сусідів».

У свою чергу, в МВС України також заявили, що Росія неправомірно використала канали й інструменти Інтерполу для політично вмотивованих переслідувань громадян України. На думку міністра МВС Арсена Авакова, таким чином Росія порушила статті 2 і 3 статуту Інтерполу, які забороняють необґрунтоване переслідування, а також втручання у справи військового, політичного, релігійного і расового характеру.

«МВС привернуло увагу і компетентних органів Польщі до факту грубого порушення росіянами статуту та

«Тополя» на волі.

правил Інтерполу, а також інших норм міжнародного законодавства. МВС висловлює сподівання на швидкий, об'єктивний і законний розгляд ними цієї справи, яка є повністю сфабрикованою на догоду Кремлю», — заявив пан Аваков.

Уже в неділю Мазура допитали в окружній прокуратурі міста Хелм, а потім передали на поруки генконсула України у Любліні Василя Павлюка. На час очікування та розгляду екстрадиційного запиту в польському суді пан Мазур проживатиме саме в генеральному консульстві України.

Сам ветеран АТО під час пресконференції в Любліні заявив, що Інтерпол «здався» під тиском РФ і включив фігурантів порушеної у РФ кримінальної справи до своєї бази: «Інтерпол, який раніше не ставив у чорний список тих, хто на Кавказі висвітлював ті злочини, які робила російська армія в 90-х роках, у Грузії й Чечні, зараз включив нас у розшук. Я не виключаю, що, крім мене, й інші можуть бути у списку». І додав, що не брав участі в бойових діях у Чечні, в чому його звинувачує РФ, а перебував там з інши-

ми друзями, як журналіст, бо працював у пресцентрі «Вільний Кавказ».

«Воно трошки смішно, якби не було так гіршно. Потій справі, що й я, проходить Арсеній Яценюк, брати Тягнибоки, Дмитро Ярош і щедесь п'ятеро хлопців. По ній же проходить і Микола Карпюк і Станіслав Кlich, які ніколи не були в Чечні, але це не було важливо для російського «правосуддя». У цій справі деякий час проходив пан Юрій Шухевич, який сліпий. Але оскільки він належить до керівництва УНА-УНСО, то він також проходить у цій справі. Ярослава Лагнюка, нашого голову виконкому, якому на той час було 3,5 року, теж включили за цією справою, що він так само «закатував» 10 росіян, брав участь у бойових діях. Вони навіть не подивилися, що він 1991 року народження», — підсумував один із лідерів УНА-УНСО.

Водночас посол України у Польщі Андрій Дециця заявив, що звільнення українця Мазура з-під арешту — це лише половина шляху. Бо тепер потрібно довести його невинуватість і повернути в Україну. ■

ОПИТУВАННЯ

Злидні не в кишенях, а в головах

Про причини бідності в українських селах розповіли фахівці моніторингової групи Центру близькосхідних досліджень

Ірина КИРПА

Нещодавно у Скадовському та Чаплинському районах Херсонської області працювали соціологи, зайняті дослідженням явища бідності в українському суспільстві.

Аналітики Центру близькосхідних досліджень вивчили соціально-культурні причини бідності, зокрема в селах України, та дійшли висновку, що злидні народжуються у свідомості людей.

Анкетування дозволило вивчити стиль життя кількох сотень респондентів, які мешкають на Херсонщині, та зробити цікаві висновки.

— Ми акцентували увагу не на економічних факторах злиднів, а саме на соціально-психологічних основах матеріальної кризи людей, — пояснив заступник директора Центру близькосхідних досліджень Сергій Данилов. — Тобто на тому, як люди поведуться, коли вони почувуються бідними. А також вивчали, як модель поведінки, властива бідним верствам населення, поширюється на весь соціум у цілому.

За словами Данилова, соціальна градація в українському селі проглядається досить чітко. Дивує такий феномен, як співіснування дуже бідних та дуже багатих людей при практично повній відсутності середнього класу.

Бідніші традиційно звинувачують у своїй бідності багатіших сусідів та не вірять, що можна розбагатіти чесним шляхом. На думку соціологів, подібні процеси ведуть до часткової деградації українських сіл, що у поєднанні з тенденцією до урбанізації нашої країни спровокує вимирання сільської місцевості й надалі.

— Ми вивчали модель поведінки людей, які у реальності є бідними, а також тих, хто почувається бідним, — пояснив суть дослідження у херсонських селах Сергій Данилов. — Питання було у тому, як культура бідності впливає на соціальну структуру України та який вихід бачать люди з цієї ситуації. Завдяки нашим партнерам і соціальним службам ми зібрали групи людей, які отримують матеріальну допомогу від держави. Результати дослідження вийшли несподівані, чого ми від самого початку не могли припустити: люди занижують свій прибуток та завищують свої витрати, не враховують інші види прибутку або ж свідомо приховують додаткові джерела доходу. У людей немає стратегії просування вперед, кожен день у них схожий на вчорашній, все зливається у сіру масу.

За словами Сергія Данилова, навіть можливість виїхати до країн Європи на заробітки не змінює ситуацію на краще та не виводить мешканців українського села зі стану бідності. Це відбувається з тієї причини, що люди не прагнуть інвестувати гроші у створення бізнесу, а просто витрачають дохід на їжу, побутову техніку та одяг. У підсумку — високі заробітки селян за кордоном ніяк не впливають на розвиток їхніх рідних сіл.

Дослідники особливо виділили ще один фактор ризику — жителі малих міст, сіл та селищ часто зловживають спиртними напоями, алкоголізм знижує їх амбітність, що нівелює соціальні стандарти життя. ■

ЦІНИ НЕ ПТИЦІ

Зерно дешевшає — хліб дорожчає

Парадокси вітчизняної економіки

Тарас ЗДОРОВИЛО

Протириччя українського ринку не перестають дивувати: гривня суттєво укріпилася, взявши в тісні «шори» валюту, а ціни хоч повільно, але впевнено зростають фактично на всі товари та послуги, зокрема й на хліб. Ціна на нього злетіла вгору за останні два роки не мало не багату — аж на... 22%. І це при тому, що у 2018 році тонна зерна пшениці коштувала 6,5 тис. грн, а цьогогоріч — лише трохи більше 4 тис. Тобто ціна на зерно суттєво впала, а хліб усе одно дорожчає, й кінця-краю цьому невтішному процесу не видно! То де ж логіка?

Із цього приводу член Економічного дискусійного клубу Олег Пендзин зазначив: «У нас щомісяця ціна на хліб зростає на 1-2%. Якщо за 2018 рік продовольчий кошик виріс у середньому на 16%, то хліб здорожчав на 22%. У

Ціна на хліб щомісяця зростає на один-два відсотки.

2017 році продуктовий кошик зріс на 19%, а ціна хліба — на 24%. Із цих історичних цифр така тенденція почалася тоді, коли держава зняла держрегулювання на соціально значущі продукти харчування. Це сталося влітку 2017 року. В першу чергу почав дорожчати хліб соціальних сортів».

Експерт також додав, що виробники хліба завжди знайдуть виправдання підвищенню цін, але чи є для цього підстави? Адже у структурі хліба борошно займає всього 40%, а решта — це накладні витрати, енергоносії, «комуналка», заробітна плата, різного роду інші складові. «У цій ситуації будь-який пекар вам завжди зможе пояснити, чому він підвищує ціну на хліб», — іронічно резюмував аналітик.

Варто нагадати, що з початку поточного маркетингового року Україна експортувала... майже 20 млн тонн зернових культур, зокрема, понад 11,8 млн тонн пшениці (у тому числі продовольчої — майже 9 млн тонн, фуражної — понад 2,9 млн тонн), ячменю — 3,2 млн тонн, кукурудзи — 4,6 млн тонн.

Уся ця картинка починає нагадувати своєрідний курс на зубожіння власного народу заради збагачення окремих ділків і їх абсолютно не обґрунтованих «економічних розрахунків». Очевидно, настав час таки повернути держрегулювання на основний продукт харчування для найменш захищених верств населення й дещо збити апетити «хлібної мафії». ■

Продовження теми стор. 5

Ярина КОРЧИНСЬКА

■ ПАРТАКТИВ

«Не розслабляйтесь!»

Штрих-код з'їзду «Слуги народу»: «дайш» дочасні й стрімкі вибори нових місцевих рад!

За нового партійного голову. І дострокові місцеві вибори? Фото з сайту gazeta.ua.

Про стрімкі дочасні місцеві вибори — наприкінці поточного року, — про що гучно заявляли «Слуги народу» одразу після перемоги на парламентському забігу, розмови пішли на спад ще в серпні. Виявилось, що клопотів і вибіроків із цією Верховною Радою, і з суспільними процесами — стільки, й таких, що на голову не налазять навіть сценаристам і режисерам однойменного фільму. Це — з одного боку. А з іншого, на заваді став закон про місцеві вибори, який забороняє проведення виборів до нового року через необхідність внесення змін до законодавства. Прийнятий у липні 2015 року, він передбачає проведення дочасних виборів лише в окремих радах, а не в цілому по країні.

У партії «Слуг» новий лідер

І от, тема дочасних виборів зазвучала знову на з'їзді партії «Слуга народу», що відбувся у неділю.

Водночас одним з основних питань з'їзду (окрім партійної сексистурбованості та корекції парторієнтації) стали кадрові перестановки. Голова Верховної Ради Дмитро Разумков, який очолював партію «Слуга народу», склав повноваження лідера СН, а новим очільником став перший заступник голови парламентської більшості Олександр Корнієнко.

Ще до з'їзду Корнієнко включив режим активізації підготовки до місцевих виборів. Саме до цього він закликав своїх однопартійців. Водночас голова фракції «Слуги народу» у Верховній Раді Давид Арахамія заявляв, що його партія наразі не готова до місцевих виборів, які можуть пройти навесні 2020 року.

Квітень — точка повернення або неповернення

У «Слугі народу» припускають, що дострокові місцеві вибори можуть пройти після завер-

шення процесу формування місцевих громад. За партійним календарем, децентралізація має завершитись саме навесні. Дещо раніше представник уряду у Верховній Раді Ірина Верещук зазначала конкретніше: вибори можуть бути у квітні 2020 року.

Згідно з Конституцією України вибори відбуваються раз на п'ять років. Відповідно, чергові мали відбутись 25 жовтня 2020 року. Однак у команді президента — поспіх і дещо переполох: рейтинг таки падає, відтак життєво важливі вибори необхідно провести раніше. Обґрунтування просте. Зокрема віцепрем'єр Руслан Стефанчук стверджує про серйозну потребу «пов-

ністю змінити систему влади».

Сам Володимир Зеленський щодо дострокових місцевих виборів висловився коротко: «Не розслабляйтесь!».

Проліт. Чи політ над виборчим гніздом?

«На місцевих виборах треба повторити результат президентських і парламентських», — закликав голова Верховної Ради Дмитро Разумков.

Але, вочевидь, ставка в перемозі робиться на ті ж 73% (яких уже немає), які все ще вмилюють від харизми президента Зеленського, бо широкої партійної структури в регіонах у «Слуг» наразі немає. Та й зна-

чимі ознаки їх розбудови не простежуються.

Однак новообраний голова правлячої партії Олександр Корнієнко наголосив на необхідності переоцінки якісних характеристик майбутніх кандидатів на місцеві вибори. За його визначенням, це мають бути «лідери не за кількістю майна, яким володіють, а лідери, до яких дослухаються, патріоти, порядні, професійні, до яких є довіра громадян. Важливо також чітко зрозуміти, якої позиції вони дотримуються у своїй діяльності та до чого прагнуть».

Тобто місцевим елітам подано сигнал: готуйтесь домовлятися — буде нелегко.

Виборчий віз попереду коня децентралізації?

«Це було би не зовсім мудро», — так висловився про ідею дочасних місцевих виборів старожил місцевого самоврядування, провідник партії «Самопоміч» мер Львова Андрій Садовий.

«...Не можна дестабілізувати ситуацію в країні. держава має нормально розвиватися, і, за Конституцією, вибори мають бути восени 2020 року. Хоча парламент може прийняти будь-яке рішення», — зазначив Садовий.

Також і в експертних організаціях, які опікуються виборчими процесами в Україні, до пропозицій швидких наступних виборів поставились доволі критично. Зокрема, не так давно голова правління Громадянської мережі Опора Ольга Айвазовська закликала зроби-

ти паузу у виборах.

«Демократичний інститут виборів не має бути лише передумовою для перезавантаження влади. У нього є й інші завдання, а не тільки підганяти демократичні процеси під поточні рейтинги політичних партій, що часто є небезпечною тенденцією», — зазначила Ольга Айвазовська.

Крім того, вибори до місцевих рад мають відбутись на новій територіальній основі. Реформа децентралізації триває і для завершення цього процесу (зокрема, щодо об'єднання населених пунктів, які відмовилися добровільно об'єднуватись в ОТГ, укрупнення і створення конкурентоспроможних районів) потрібен час. А в нового уряду в перші місяці роботи ухвалені поспіхом, «на вимогу часу» (а точніше — під тиском із боку влади), рішення можуть бути «сирими», відповідно, наслідки — непередбачуваними.

Також уже прийнято новий Виборчий кодекс. Документ має набрати чинності з 1 грудня 2023 року. Аби наступну Верховну Раду (10-го скликання) нам не довелося обирати за старим законодавством, чимало експертів виборчого права, у тому числі й у середовищі команди президента, пропонують змінити термін введення в дію цього кодексу. Рішення має ухвалити парламент. І найкраще, на думку експертів, «випробувати» документ уже на найближчих місцевих виборах. Це дозволило б виявити й виправити можливі прогалини та огріхи.

До речі, про «необхідність врахування помилок», тобто проти пришвидшення процесу зміни місцевої влади в Україні, виступив і Європейський Союз. У своїй заяві речника ЄС із питань зовнішньої політики та безпеки Майя Косьянич зазначила, що до моменту місцевих виборів українська влада має врахувати проблеми останніх парламентських, йдеться про сигнали купівлі голосів. ■

Ірма БЕРГ

■ ПРОТИСТОЯННЯ

«Євробляхери» погрожують мітингами

Права рука не знає, що чинить ліва, або Хто «підставляє» Максима Нефьодова?

Не встигло розчинитись у повітрі свіже роздратування владою, — поліція зі сльозогінним газом та із застосуванням сили розігнала акцію ФОПів під офісом президента «Врятуйте малий бізнес!».

Як уже керівник «євробляхерів» Олег Ярошевич, розкритикувавши новий калькулятор митників щодо розмитнення дешевих машин на єврономерах, заявляє про нові мітинги власників згаданих авто.

Сюрприз від митниці

Зазначимо, що після останнього пікету «євробляхерів» під Радою (2 жовтня) в уряді було розроблено законопроект, за яким пропонується нова формула розмитнення «євроблях». Згідно з усіма пропозиціями, нові ставки мали б знизитись до 35% від вартості машини. Були всі шанси, що автомобілі на єврономерах дозволять розмитнити за нинішньою формулою, але без урахування коефіцієнту віку транспорту (так пропонувалося раніше), що мало б серйозно знизити розмір податків. Тобто авто за тисячу євро можна буде розмитнити за 350 євро.

Довкола цього законопроекту впродовж усього часу тривали обговорення декотрих нюансів, внесення пропозицій і висловлення застережень. Скажімо, адвокат «євробляхерів» зауважив, що остаточно не визначено, хто зможе розмитнити авто за такими тарифами. Так, у Державній митній службі наполягали, щоб дія законопроекту поширювалась на машини, ввезені до 25 листопада 2018 року. А власники «євроблях» заявляли, що потрібно дозволити

розмитнювати авто за такими ставками і тим, хто ввезе транспорт аж до набуття чинності нового закону, який наразі готують. Водночас і в Мінфіну були певні претензії до такої формули, там сподіваються отримувати чималі кошти від власників старих імпортованих авто. Тож фінансистами міністерства питання до «євробляхерів» ставиться, як до, наприклад, власників нафтових родовищ: чи отримуватиме держбюджет потрібні надходження від автоіндустрії?

Проте «євробляхери» були переконані в можливості ухвалення саме згаданого коефіцієнту.

Як наслідок обговорення, днями, нібито, повинна була з'явитись попередня версія законопроекту, з яким уже змогли б ознайомитись і громадяни. І він мав продемонструвати фінішну формулу для перереєстрації.

А тим часом митники запустили свій онлайн-калькулятор тарифів на розмитнення авто. На що глава «євробляхерів» Олег Ярошевич відреагував різкою критикою та заявив про новий мітинг протесту. Ярошевич переконаний, що новий сервіс підрахунків митної вартості машин створений в інтересах автоімпортерів.

Свою позицію він висловив у відеозверненні на офіційних сторінках «євробляхерів» у соцмережах.

Ритуальні танці довкола посади керівника митниці?

За словами Ярошевича, саме Максим Нефьодов є одним з ініціаторів створення згаданого калькулятора, але він не брав участі в розробленні нового законопроекту про «євробляхи». І, мовляв, як розуміти ситуацію, коли документ уже розроблено та зареєстровано у Верховній Раді, — митники публікують новий сервіс, що не має жодного стосунку до нового розробленого проекту закону?

Ярошевич пояснює, що через калькулятор теоретична митна вартість авто розраховується на основі об'єму двигуна — кількості «кубиків». Він також переконаний, що новий сервіс митниці не пропонує дешевого розмитнення авто, а, навпаки, створений в інтересах лобістів автоімпортерів.

«Євробляхери» погрожують фіскалам судами. А їхній очільник Олег Ярошевич заявив, що Макс Нефьодов має пояснити, для чого був створений згаданий калькулятор. В іншому випадку він обіцяє нові мітинги ще й під стінами головного офісу Державної митної служби України з вимогою усунути Нефьодова з посади.

Якщо згадати, що Нефьодов починав працювати як чиновник у попередньому уряді, ним же й був призначений на сьогоднішню посаду, ймовірно, такі фінти — своєрідний сценарій, аби позбутися

свого-чужого на хлібній посаді. Але без явних ексцесів для нинішніх високопосадових керманців, бо Нефьодов має певну підтримку й симпатиків серед молодого, просунутого виборця. Чи можуть для цього використовувати «євробляхерів»? Легко.

Дивно, що автоіндустрію вважається не розвиток і розбудова машинної галузі, а остаточно фінансове добиття тих, хто не такий багатий, щоб, з одного боку, бути спроможним придбати дороге, а значить нове імпортоване авто, а з іншого — щоб користуватись старими радянськими легковиками, бо і їх реанімація сьогодні також вимагає чималих вкладень.

Та ці всі тези, хоч і суспільно важливі, але в даному контексті не основні, бо реальною повісткою денною збурення власників авто на європейських номерах може бути пошук приводів для усунення Максима Нефьодова від посади керівника митниці. Ну не даремно ж його не запросили до участі в розробці законопроекту, який у принципі влаштував власників авто на єврономерах і мав слугувати зменшенню суспільної напруги.

Ну що ж, слідкуємо далі. Чи чекати-ме щось подібне іншим керівникам із пулу попередньої влади — главу Мінфіну Оксану Маркарову (згадаймо, її відомство також стало в позу щодо розробленого законопроекту) та (за компанію) і главу МВС Арсена Авакова? ■

Олег ГАНСЬКИЙ

ЦІНИ І ЛЮДИ

Гречка на зиму

До кінця нинішнього року подорожчають майже всі основні продовольчі товари, особливо деякі крупи, а також цигарки і... батарейки

Із настанням осені в Україні почали зростати ціни на головні продукти харчування, і не тільки. Як прогнозують експерти, у листопаді та на початку зими цей процес суттєво прискориться: до Нового року ми побачимо відчутне зростання цін. Проте процес відбувається на тлі підвищення курсу гривні, — зважаючи на великі обсяги імпорту в Україні, ситуація мала би рухатися у протилежному напрямку.

Подорожчав сир, хліб, одяг і взуття

У перший місяць осені продуктивний кошик для українця додає до ціни 0,7% у порівнянні із серпнем. Лідером подорожчання стала гречка, яка піднялася в ціні на 21,4%, — у грошах маємо плюс близько 5 гривень за кілограм. З інших продуктів найбільше піднялася ціна на фрукти, що можна пояснити сезонним фактором: за статистикою, маємо плюс 2,4%, а також молоко, яке зросло в ціні на 1,7%.

Дорожчала соняшникова олія: на 1,4%, також сир і хліб — відповідно на 1,2 та 1,1%. Дорожчою стала риба та інші морські продукти — на 1%, на таку ж цифру піднялася вартість спиртного і тютюну.

Дорожчали доволі суттєво і промислові товари, наприклад, одяг і взуття: за місяць відповідно на 7,5% і 10,4%. При цьому аналітики застерігають: через те, що із початку року одяг та взуття, навпаки, дешевшали, то сьогоднішні цифри не виглядають уже так страшно. Так, у порівнянні з груднем 2018 року ці товари коштують дорожче всього на 0,1% і 0,9%.

Утім, у річному вимірі зростання цифр виглядає не так уже й безжарко: якщо порівняти ціни у вересні нинішнього року із вереснем минулого, то можна побачити доволі суттєву цифру інфляції: 7,5%. Причому за період січень-вересень 2018 до січня-вересня 2019 ця цифра становить уже 8,8%.

За рік ситуація плачевна

Продовольчий кошик за рік здорожчав на 9,1%. Найсильніше, тобто, майже на третину, подорожчали овочі: 28%. На 16,9% подорожчав хліб, на 14,6% фрукти. Молоко за рік подорожчало на 12,3%, вершкове масло — на 11,8%.

Вартість комунальних послуг зросла за рік на 5,4%, але при цьому електроенергія не піднялася в ціні, а газ навіть подешевшав. Подорожчало й лікування — на 6,2%; ліки піднялися у ціні на 4,5%, амбулаторні послуги — на 11,3%. Майже на третину, на 28%, подорожчав проїзд українською залізницею, яка не завжди пропонує комфорт у своєму рухомому складі. Альтернатива залізниці — міжміські автобуси — також підняли ціни на свої послуги, хоча й не так сильно: на 15,7%. Не стояла осторонь і Укрпошта разом із колегами: їхні послуги тепер коштують більше на 14,5%. Недоступністю стала освіта: задоволення пізнавати науки стало дорожчим на 13,3%. Дорожче стало подорожувати: відвідування ресторанів та проживання в готелях виростили в ціні на 11,3%.

Дорожчало, втім, не все. Так, у Держстатистиці констатували й позитивні тенденції. Як, наприклад, зниження цін у вересні щодо серпня на курячі

Українці готуються до осіннього подорожчання: лідером зі зростання цін має стати гречка. Фото з сайту wz.lviv.ua.

яйця на 6,3%. Маємо також літнє здешевлення природного газу на 3%.

Цікаво, що рік до року найстрімкішу тенденцію до здешевлення показали ті ж самі курячі яйця, які знизили свою вартість на 23,6%: подешевшали на 4-5 гривень за десяток. Ще сильніше, ніж влітку — на 8,5% — впала ціна на природний газ: один кубометр подешевшав на гривню. Для радості автовласників подешевшало автопаливо: на 8,2% — літр бензину А-95 таким чином став коштувати дешевше на 2,5-2,6 гривні.

Чекайте подорожчання: велике й маленьке

До кінця нинішнього року українцям варто готуватися до значно більших цифр на магазинних цінниках — подорожчання торкнеться і продуктів із соціального кошика.

На думку аналітиків, восени в Україні подорожчає вершкове масло. Причина банальна — високий попит на масло за кордоном, а вітчизняні виробники, як відомо, чудово почувають себе на зарубіжних ринках. З одного боку, експортерам вигідно продавати свій товар за конвертованою валютою, — вигідно це і державі. Адже у цьому випадку до країни надходить валюта, яка у свою чергу впливає на стабільність гривні. Втім, у прогріші залишаються споживачі: чим більше продукції вивезуть на експорт, тим вищою буде ціна на внутрішньому ринку.

За словами голови Асоціації постачальників торговельних мереж Олексія Дорошенка, окремі види молочних продуктів можуть подорожчати упродовж нинішнього року на 2%. Цифра невелика, до того ж таке подорожчання можна назвати сезонним. У середньому зростання становитиме 0,7-0,8% щомісяця.

Також подорожчає хліб. Ціни на нього зростатимуть, хоча також нерадикально, — головний продукт харчування більшості українців додасть у вартості 1-3%.

Значно суттєвіше може додати в ціні гречка: через скорочення площ для посіву цієї культури, а також через заборону імпорту її з Росії. На думку Дорошенка, вартість улюбленої для українців крупи може піднятися ще приблизно на 2 гривні. «До кінця року гречка тільки дорожчатиме, хоча наразі вона зробила досить швидкий стрибок угору, тому, можливо, подорожчання трішки призупиниться. Але все одно є потенціал для подальшого зростання ціни, — сказав експерт. — Тож саме вартість російської гречки може збивати внутрішню ціну. Але наразі для зростання вартості крупи є причини».

Також експерти попереджають про подорожчання м'яса. Процес, який триває у нас уже кілька останніх років, пов'язаний зі скороченням поголів'я свиней в Україні. Втім, подорожчання, як і з «молочкою», буде незначним: близько 1-1,5 гривні.

Ціна цигарок із ментолом

Очікуємо й подорожчання цукру, ймовірно, вже перед новорічними святами, коли на ринку з'явиться продукція нового сезону цукроваріння. Як пояснюють аналітики, площі під цукровим буряком у нинішньому році скоротилися на 30%, тому сировини для переробки буде менше.

«Скорочення роботи за кількістю днів спостерігається практично на всіх заводах. Відповідно, обсяг виготовленого цукру знизиться в порівнянні з минулим роком», — повідомляють у «Західній цукрової групі», констатуючи, що перехідні запаси цукру в наступному році хоча і будуть мінімальними, проте обов'язково сформується.

«На сьогоднішній день сезон цукроваріння перетнув екватор. Зараз є падіння внутрішньої ціни цукру, проте ця тенденція ситуаційна», — зазначили у «ЗІЦГ».

Уже із цього місяця можуть суттєво подорожчати тютюнові

вироби: вартість пачки сигарет здатна зрости на 7 гривень. Подорожчання обумовлено ухваленням законопроєкту №1049 про введення єдиного рахунку для сплати податків і зборів, який містить поправку про обмеження торгової націнки для виробників сигарет: виробники зобов'язані будуть продавати сигарети дистриб'юторам за ціною, не вище 80% від максимальної роздрібною.

І це ще не останнє подорожчання. Профільна асоціація «Укртютюну» уже зазначала: із початку 2020 року сигарети можуть вирости в ціні в середньому на 40%, — із 1 січня 2020 року заплановане підвищення ставки акцизного податку на тютюнову продукцію.

Закон і ціна батарейок

В Україні, можливо, подорожчають батарейки і електроніка, яка працює на акумуляторах. Йдеться також про мобільні телефони та інші гаджети, дрібну побутову техніку, сотні найменувань інструменту. Буде воно істотним або, навпаки, ледве помітним — наразі невідомо.

Причина цього: новий законопроєкт, що був зареєстрований у Верховній Раді, — документ передбачає нові норми утилізації батарейок. Виробників батарейок і акумуляторів, які імпортують свій товар нам, уперше в історії України зобов'язують організувати збір і відправку використаної продукції на переробку за кордон. Як відомо, небезпека будь-якої батарейки в тому, що при розкладанні в природі вона забруднює 16-20 кв. м землі і близько 400 літрів води. З «витеклої» батарейки у навколишнє середовище потрапляють свинець, кадмій, ртуть та багато інших небезпечних речовин.

Якщо законопроєкт стане законом, то набере чинності лише через рік. За оцінками експертів, шанси у нього досить високі: ініціативу підтримують нардепи із «Слуги народу». Система, як передбачається, має пра-

А ТИМ ЧАСОМ...

Переробка — проти подорожчання

Тим часом в Україні зростають обсяги переробної промисловості, які могли би стати запобіжником від підвищення цін. Так, за підсумками трьох кварталів 2019 року, обсяги промислової переробки м'яса свиней зросли на 4,4% і становлять 208,6 тис. тонн.

«Основний приріст виробництва припав на охолоджені свинячі частини, яких цього року випустили на 9,5 тис. тонн більше, ніж за аналогічний період минулого року», — уточнили в асоціації свинарів України. Проте виробити ще не означає реалізувати: аналітики асоціації констатують зростання обсягів залишків свинини на складах.

«Станом на кінець вересня обсяги запасів м'ясопереробних підприємств досягли 4,5 тис. тонн, тоді як раніше становили 2,55 тис. тонн. Оскільки більше 70% залишків припали на охолоджене м'ясо свиней, яке має обмежений термін реалізації, тривалого негативного впливу на динаміку закупівельних цін вони не мали. Так, середня ціна на свиней забійних кондицій у вересні 2019 року була на рівні 47,3 гривні за кілограм, що на 2,7% нижче, ніж торік», — повідомили у профільній асоціації, нагадавши, що за січень-вересень 2019 року Україна імпортувала 18,32 тис. тонн свинини на суму 34,86 млн доларів.

цювати так: у багатолюдних місцях міст за кошти виробників розмістять скриньки для збору батарейок. Коли ємності заповняться, то також за рахунок виробника батарейки вміст відправлять за кордон на переробку, оскільки в Україні таких підприємств немає. У села і великі містечка час від часу будуть приїжджати автомобілі, які забиратимуть використану продукцію.

Через 4 роки після того, як закон набуде чинності, норма збору батарейок буде на рівні 10% від введеної кількості, через 11 років — 45% за рік. Зроблено це для того, щоб виробники змогли підготуватися до відповідальності. Якщо такий закон ухвалить, то це буде прецедент, коли централізовано, в масштабах усієї держави, батарейки збиратимуть і вивозитимуть на переробку. Втім, витрати на логістику, транспорт, ящики, проведення інформаційних кампаній виробники захочуть окупили і, очевидно, зроблять це за рахунок покупця.

На думку експертів, найдешевша «пальчикова» батарейка від невідомого виробника ціною 4-5 гривень подорожчає на 15-25 копійок, брендова — на 1-1,2 грн. Суттєвіше зростання припаде на акумулятори, насамперед для смартфонів, ціна на які стартує від 800 грн. До їх вартості додасться 40 гривень і більше. На перший погляд, це взагалі несуттєва різниця у порівнянні із вартістю самого девайсу, але не все так просто.

Як прогнозує президент Українського аналітичного центру Олександр Охріменко, продаві можуть використати збір за утилізацію як привід для підвищення цін. Мовляв, вибачте, є новий податок. У такому разі подорожчання може становити 15-20% із поясненням, що закупівля подорожчала. На його думку, головним чином сказане стосуватиметься найходовіших батарейок середнього цінового сегмента вартістю 20-30 гривень за штуку, ціна яких може зрости на 2-5 гривень. ■

■ ІХНІЙ ВИБІР

Ще одна
піррова
перемогаНа парламентських
виборах в Іспанії
лідують соціалісти

Олег БОРОВСЬКИЙ

Парламентські вибори в Іспанії, які відбулися в неділю, 10 листопада, були четвертими за останні чотири роки. Але і цього разу вони не посприяли виходу країни із затяжної політичної кризи.

Після підрахунку 100 відсотків бюлетенів, як повідомила в понеділок Іспанська державна телерадіомовна корпорація RTVE, на виборах перемогла Соціалістична робітничка партія чинного виконувача обов'язків прем'єр-міністра Іспанії Педро Санчеса. Соціалісти здобувають 28% голосів виборців (120 мандатів, на три менше в порівнянні з попередніми виборами). Це вже друга поспіль перемога партії Санчеса на парламентських виборах — попереднього разу соціалісти здобули більшість у парламенті під час виборів у квітні цього року. Однак сформувати більшість їм буде складно, попереджають оглядачі.

На другому місці фінішувала консервативна Народна партія, яка дещо покращила свій результат у порівнянні з попередніми виборами. Її підтримали 20,82% голосів виборців, що дасть їй змогу стати другою за кількістю депутатів фракцією іспанського парламенту — 88 мандатів. Утім, оскільки обидві партії ще до виборів виключили можливість утворення спільної коаліції, формування дієздатної більшості буде вкрай складним, пише інформаційна агенція Фра.

Також суттєво покращили свій результат на цих виборах, перемістившись із п'ятої на третю позицію, правоополіти з партії «Вокс» Сантьяго Абаскаля з 15,09%. Такий результат забезпечує їм від 52 місця у парламенті — майже вдвічі кращий показник, ніж було за підсумками квітневого голосування.

Лівий альянс «Подемос» у порівнянні з квітневими результатами суттєво втрачає (12,8%) і може розраховувати на 35 місць у парламенті. Ще одна політична сила, яка катастрофічно втратила на цих виборах, — це ліберальна сила «Громадяни» Альберто Рівери, які здобули 6,79% голосів і замість 57 мандатів у квітні тепер отримують лише 10 парламентських крісел. Регіональна партія — Ліві республіканці Каталонії — має 2,98% і 8 мандатів.

Парламент нараховує 265 місць, а для формування уряду потрібно набрати більшість, 133 мандати.

Нагадаємо, що 18 вересня в Іспанії оголосили дострокові вибори через відсутність більшості у парламенті. Ще у липні парламент не зміг повторно призначити Санчеса прем'єр-міністром країни — через це він залишався у статусі виконувача обов'язків голови уряду. Після невдалої спроби створити коаліційний уряд після квітневих виборів соціалісти розраховували здобути більшість на цих виборах і створити однопартійний уряд. Але це не вдалося. «Ми просто зобов'язані цього разу сформувати прогресивний уряд, щоб розблокувати політичну ситуацію в нашій країні, — заявив Санчес після оголошення результатів виборів. — Ми закликаємо до діалогу всі політичні партії, окрім відомих своєю ненавистю риторикою та антидемократичними позиціями».

■ СУД ТА ДІЛО

Довго чекала Гаага
на карлика з КремляСуд ООН відхилив апеляцію Росії
у суперечці з Україною

Олена Зеркаль у суді Гааги.

Ігор ВІТОВИЧ

Міжнародний суд ООН у Гаазі (Нідерланди) постановив, що розглядатиме позов України проти Росії через порушення конвенцій про боротьбу з фінансуванням тероризму та ліквідацію всіх форм расової дискримінації, повідомляє Бі-Бі-Сі. У червні цього року відбулися усні слухання щодо того, чи має суд юрисдикцію на розгляд цієї справи. За ініціативи Росії суд проаналізував, чи дотрималась Україна необхідних процедур при подачі позову і чи має він право його розглядати. Тепер суд зможе перейти до розгляду по суті.

Росія вперше відповідатиме за
порушення міжнародного права

Позов до Міжнародного суду ООН Україна подала ще 16 січня 2017 року, аби притягти Росію до відповідальності за підтримку тероризму. Україна стверджує, що Росія порушує конвенцію про боротьбу з фінансуванням тероризму — надає «зброю та інші види допомоги незаконним збройним формуванням, які вчинили низку актів тероризму на території України». МЗС пояснило, що надання озброєння бойовикам на Донбасі призвело до: збиття літака рейсу МН17 Малайзійських авіаліній; обстрілів житлових районів Маріуполя та Краматорська, знищення пасажирського автобуса неподалік Волновахи, вибуху під час мирного зібрання в Харкові.

У рамках цього ж позову Україна стверджує, що Росія порушує іншу конвенцію ООН — «Про ліквідацію всіх форм расової дискримінації». Кремль звинувачують у «кампанії дискримінації щодо неросійських громадян, які проживають на окупованій території Кримського півострова, зокрема етнічних українців і кримських татар». Проявами цієї кампанії Україна вважає: проведення у 2014 році «референдуму» у Криму; заборону діяльності Меджлісу; тиск на ЗМІ; обмеження викладання українською та кримськотатарською мовами; хвилі «зникнень, вбивств, самовільних обшуків, затримань».

Разом із позовом Україна попросила Суд ООН винести тимчасове рішення і зобов'язати Росію забезпечити ефективний контроль за своїм кордоном, припинити постачання зброї до України та підтримку незаконних збройних формувань, а також утриматися від подальшої етнічної дискримінації в Криму.

Команду українських юристів та дипломатів на чолі із заступницею міністра закордонних справ Оленою Зеркаль, яка представляла позицію України у суді, вже привітали з перемогою. Нагадаємо, що 2008 року, після російської агресії, Грузія подала позов до Міжнародного суду ООН, але суд не став розглядати справу, бо погодився з позицією Росії про відсутність його юрисдикції. «Це революційна перемога. З неймовірною перевагою по голосах. Суду над Росією бути», — написав заступник міністра розвитку економіки Тарас Качка, який раніше займався цим позовом.

Своїм рішенням Міжнародний суд ООН у Гаазі відхилив усі заперечення Росії, і воно дозволить уперше притягнути Кремль до відповідальності — про це заявила Олена Зеркаль у Гаазі. «Росія вперше буде відповідати за порушення міжнародного права і за порушення прав людини. Це вперше в історії, коли вони будуть за це відповідати. Вони будуть відповідати в суді за всіма фактами і за всіма нашими звинуваченнями, які представлені в українському меморандумі, в тому числі МН17», — наголосила Зеркаль.

За грузинським сценарієм

У міжнародній практиці розгляд позову може тривати роками, а якщо є загроза життю та здоров'ю людей або порушенню їхніх прав, то суди можуть ухвалювати тимчасові рішення. Вважають, що Суд ООН видасть вердикт у справі позову України проти Росії не раніше 2021-22 років.

Такі рішення мають виконувати відразу після ухвали. У випадку українського позову, тимчасове рішення по ньому Міжнародний суд ухвалив ще 19 квітня 2017 року. Тоді суд зобов'язав Росію у Криму забезпечити дотримання прав кримських татар, дозволити діяльність Меджлісу кримськотатарського народу і забезпечити доступність освіти українською мовою. Росія цей припис не виконала.

12 червня 2018 року Україна у меморандумі до Міжнародного суду ООН додала вимогу до Росії виплатити фінансову компенсацію за «втрачені, завдані країні та українському народу як наслідок порушень Росією».

Кремль заперечує порушення прав людини у Криму та будь-яку причетність до війни на Донбасі: і у вигляді підтримки бойовиків грошима та зброєю, і у вигляді участі своїх військ. На суді представник Росії заявив, що обстріли мирного населення на Донбасі відбувалися по обидва боки лінії розмежування і не є тероризмом.

У березні 2017 року пресекретар президента Росії Дмитро Песков заявив, що Російська Федерація визнає майбутнє судові рішення. Проте вже після винесення судом тимчасового рішення про необхідність дотримання Росією прав людини у Криму Кремль вирішив оскаржити саме право розглядати позов. У вересні 2018 року російська сторона заявила суду про відсутність у нього юрисдикції розглядати спір за позовом України. Дана тактика повторює дії Росії під час суду з Грузією. ■

■ ДО РЕЧІ

Міжнародний суд — частина судової системи ООН і головний судовий орган організації, який заснували після Другої світової війни. До складу установи входять 15 суддів, яких обирають за професійними якостями, а не за принципом представництва країн. Водночас зареєстровано, аби суддями одночасно були двоє чи більше громадян однієї країни.

Наразі у складі суду немає громадян України, проте є громадянин Росії — Кирил Геворкян, а тому Україні надали право на делегування свого судді — ним став італійський юрист Фаусто Покар. Сторонами у суперечках, які розглядає суд, можуть бути винятково держави. Саме Міжнародний суд ООН 2009 року розглядав суперечку України та Румунії щодо острова Зміїний.

Виконання рішень Суду є обов'язковим для усіх членів ООН. Якщо ж його не виконують, то сторона процесу може звернутись до Ради Безпеки ООН, аби та схвалила заходи на забезпечення виконання рішення. При цьому Росія має право вето на будь-які рішення Радбезу.

■ НОВИНИ ПЛЮС

Вибори президента Румунії

У першому турі президентських виборів у Румунії, які відбулися в неділю, 10 листопада, перемагає лідер Націонал-ліберальної партії й одночасно чинний президент країни Клаус Йоганніс, відомий своєю проєвропейською позицією. Йоганніса підтримали 36,91%, повідомляє провідна румунська газета «Романія Лібера». Лідерці Соціал-демократичної партії Віоріци Денчіле віддали свої симпатії 23,45% учасників голосування. Саме ці двоє політиків зустрінуться в другому, вирішальному, турі, який відбудеться 24 листопада.

Президент Болівії йде у відставку

Під тиском військових президент Болівії Ево Моралес 10 листопада заявив, що йде у відставку. У телекоментарі 60-річний Моралес, який був президентом Болівії від 2006 року, заявив, що подає заяву про відставку, щоб відновити стабільність у країні, охопленій протестами проти його переобрання на виборах 20 жовтня. Перед цим командувач армії Болівії закликав Моралеса піти у відставку. Міністр закордонних справ Мексики заявив, що його країна готова надати політичний притулок тепер уже колишньому президенту Болівії, повідомляє «Рейтер».

Лукашенко відвідає країну ЄС

Президент Білорусі Олександр Лукашенко вперше з 2016 року відвідає країну Європейського Союзу. Як передає білоруська агенція «БЕЛТА», візит до Австрії триватиме 11-12 листопада. Повідомляється, що під час візиту білоруський лідер обговорить з австрійським керівництвом «економічні та гуманітарні відносини двох країн». Візові санкції Євросоюзу з президента Білорусі Олександра Лукашенка та його оточення було знято 2016 року, проте відтоді він не скористався можливістю робочих поїздок та офіційних візитів до країн ЄС, попри запрошення.

ЩОБ ПАМ'ЯТАЛИ

Батурин більше не загине!

Чому миролюбний дух українців призвів до втрати держави за царювання Петра I і як не повторити помилок нині

Віталій МАМАЛАГА, старший науковий співробітник Національного історико-культурного заповідника «Гетьманська столиця»

Досвід попередніх поколінь, тобто історія, вчить! Факт очевидний для істориків-професіоналів — адже маємо безліч прикладів, коли суспільства не повторювали ні своїх, ні навіть чужих помилок. На поверхні лежать приклади Китаю, який не повторив долю СРСР, чи Британської імперії, яка не повторила долю імперії Російської. Візьмемо приклад поляків, які наприкінці XVIII століття, припустивши можливість мирного співіснування в одній державі з росіянами, втратили власну державність та, швидко усвідомивши помилку, наступні двісті років не склали зброю у боротьбі за те, щоб бути собою. Небагато в українській історії знайдеться більш повчальних для нас прикладів, ніж доля Івана Мазепи та його Гетьманської столиці — Батурина.

Хто кому цар

Більшу частину свого правління гетьман Іван Мазепа сподівався на співпрацю з Москвою, на побудову відносин, які передбачали хоча б фізичне збереження української держави та українського народу. У надзвичайно складних умовах вдавалось протистояти царським устремлінням обмежити права та вольності Української держави.

Достатньо згадати, що співвідношення потенціалів у той час було значно гіршим для України. Так, населення Української держави тоді становило всього близько півтора мільйона людей, тоді як населення Московського царства було більше дев'яти мільйонів. Тобто якщо зараз Росія більша за Україну за чисельністю всього в 3,5 рази, то на початок XVIII століття була більша у 6 разів. До того ж, Українська держава пережила на початок правління Івана Мазепи майже 40 років безперервної війни. Але і в таких умовах гетьману вдавалось триматися. Та все різко змінилось під час чергового «вставання с колін», яке розпочав 1700 року Петро I. Метою його було захоплення шведських територій на Балтиці, а ширше — отримання гегемонії у Східній Європі.

Для правильного розуміння подальших дій Мазепи треба придивитись до цієї, так званої, Північної війни. Це тільки в російських та радянських підручниках вона зводиться винятково до Полтавської битви, битви під Нарвою та будівництва Петербурга на начебто звільнених землях і виглядає ледь не оборонною. Насправді ж сам Петро I цю війну роз'язав і 80% цієї війни пройшло в Центральній Європі: Прибалтиці, Польщі, Німеччині, навіть Данії. Там Москва вкотре обороняється.

Узагалі найбільша загадка російського підручника для будь-якого тверезого спостерігача: як малесеньке Московське князівство змогло розрости до 1/6 частини суціль, ведучи винятково оборонні війни? Вміють люди «оборонятись»? Що й казати! Декілька років козаки проливали кров на всіх фронтах цієї війни, несли важкі втрати за імперські забаванки «старшого брата», і ось у 1707 році з'явилась загроза для самої України. Сили гетьмана Мазепи були розпорошені всією Східною Європою і, звісно, не просто так там прогулювались, а виконували завдання царя Петра. Тому гетьман звернувся до царя з проханням про допомогу — «хоча б 10 тисяч війська» для оборони України. Відповідь царя: «Защищайся, как знаешь». Хрестоматійний приклад!

Його часто наводять тільки як ілюстрацію споживацького ставлення Москви до України і вказують, що у разі подібної відмови підлеглий отримує моральне право власними силами шукати вихід. Забувається, що Україна в той час була окремою державою, і тільки особисто цар вважався її формальним головою.

Відносини між гетьманами та царями будувались на базі договорів. Так ось, коли

Оплакують жертв вчиненої за наказом Петра I розправи над Батурином. Скульптура біля відбудованої цитаделі Гетьманської столиці.

Фото з сайту mybestbiketour.blogspot.com.

Президент Віктор Ющенко оглядає археологічні розкопки в Батурині. Архівне фото.

Цитадель у Батурині постала через століття. Фото Укрінформу.

Івана Мазепу було обрано на гетьманство, то він із Москвою підписав договір — «Коломацькі статті», пункт №16 якого проголошував, що за військової безпеки цар має надавати Україні допомогу, «а не так, як було раніше». Справді, царі й раніше поводили себе подібним чином, і ось чергова відмова від власних зобов'язань. Тобто гетьман Мазепа отримав повне юридичне право самостійно рятувати свою державу. А рятувати було від чого. Війна невпинно наближалась до України.

Про «шведобандерівців»

Як відомо, Петро I достатньо раціонально оцінював бойові якості власної армії. Підтвердженням факту відставання російської армії від шведської став розгром під Нарвою у 1700 році. Після того впродовж дев'яти років цар уникав відкритої генеральної битви з Карлом XII, виснажуючи його військо за допомогою тактики випаленої землі.

Літом 1708 року шведам нарешті вдалось витіснити Петра I із Центральної Європи, де він поводив себе традиційно для росіян абсолютно по-хазайськи. Далі, щоб усунути загрозу раз і назавжди, треба було добити загарбника вже у його власному домі. Карл іде на Москву. Шведи майже підступають під Смоленськ. Але перед шведським військом усе ті ж витопані та випалені поля, поруйновані хати, розорені міста і села. Перелякані селяни, оброблені царською пропагандою, ховаються в лісах, не знаючи, кого звинувачувати у нищенні своїх пожитків. Чому вірити — власним очам, які бачили, що хату спалили царські драгуни, чи словам місцевого священника, який розповідає, що винні «безбожні лютери», тобто «шведобандерівці». Карл шукає слабкі місця у позиціях росіян, маневрує. Тепер, по-суті випадково, завертає до України. Але Петра I так просто не зупинити. Він, у принципі, заради перемоги був

готовий пожертвувати багато чим, особливо тим, що йому не належить.

І ось тепер уже гетьман Мазепа отримує наказ перетворити свою рідну Україну на пустелю. Власними руками, невідомо заради чого. І хоча насправді гетьман, як твердять сучасні історики, мав майже два десятки серйозних політичних причин для розриву з Москвою, але все ще розраховував на мирне вирішення проблем. Такий миролюбний дух українців часто грав з нами злі жарти. Тепер вибору не лишало саме життя.

Мазепа вирішує укласти союз зі шведським королем і спробувати вирватись з-під московського ярма. Забігаючи наперед, відзначимо, що повстання гетьмана Мазепи змусило царя відізвати свій наказ про тотальне знищення української економіки. Мотивом цього, звісно, стало бажання звужити суспільну базу підтримки гетьмана. Але очевидно, що Мазепа хоча б частково досяг такої своєї мети — Україна тоді не перетворилась на пустелю.

Час розуміти, звідки надходить небезпека

Як відомо, 24 жовтня 1708 року гетьман Мазепа вирушив на перемовини до шведського короля, залишивши у своїй столиці — Батурині — гарнізон чисельністю до семи тисяч козаків та сердюків на чолі з полковником Дмитром Чечелем. За декілька днів на мальовничих пагорбах поблизу Новгорода-Сіверського був укладений українсько-шведський союз. Батурина в наступній кампанії союзників відводилась ключова роль — він мав стати операційною базою. Крім боездатного гарнізону, тут розташовувалися головний гетьманський артилерійський резерв чисельністю до сотні гармат і численні військові припаси, фураж, харчі.

Усі шляхи тоді вели до Батурина. Гетьман Мазепа розумів це і тому закликав Карла XII рухатись швидше. Розумів це й Петро I. Більш ніж двадцятитисячний корпус Олександра Меншикова було відправлено до міста з метою його знищення. Швидко за все, росіянам не вдалося б захопити Батурина, гарнізон був ретельно налаштований на спротив, але і цього разу знайшлися зрадники. Вони й вирішили подальшу долю України. Про облогу Батурина і його захоплення написано не мало. Багато сказано й про непересічну різанину, що вчинили тут росіяни, — кількість жертв оцінюють від десяти до чотирнадцяти тисяч людей. Ці страшні події сталися 13 (2) листопада 1708 р.

Загибель Батурина справді стала поворотним моментом нашої історії. Це була справжня каральна акція. У принципі, такий типовий почерк росіян. Правда, нам завжди розповідали про те, що «ми же братья!» Але тільки за період існування Української козацької держави з середини XVII і до початку XVIII століть відбулось чотири великих російсько-українських війни, не рахуючи малих зіткнень. Так от, завжди, коли російське військо заходило до України, воно намагалось захопити та максимально поголовно показово знищити якийсь невеликий населений пункт. Черговий прояв братньої «любові» — різня в Батурині. І тоді, у 1708 році, Україна, на жаль, була залякана — епізодів опору наших міст царю ми не бачимо. А крім цього, Петру I вдалось відірвати від гетьмана й політичну еліту.

Насправді, до знищення Батурина Мазепа фактично підтримала 90% урядовців і військових. Але потім Мазепа, втративши опору і в заляканому суспільстві, і в непевній еліті, далі йшов до своєї поразки у меншості.

Тобто ми можемо припускати, що якби у 1708 році Батурин вистояв, то зовсім іншому пішла б історія України. Утім ми цим займатись не будемо — історію змінити неможливо. А ось історичний урок за собою! Якщо ситуація повторюється триста років поспіль, то, може, настав час уже почати розуміти, звідки надходить небезпека. І символом такого розуміння поряд зі «Слава Україні!» має стати гасло: «Батурин більше не загине!»

Національний історико-культурний заповідник «Гетьманська столиця» традиційно запрошує 13 листопада завітати до Батурина та вклонитись пам'яті тих, хто 311 років тому віддав своє життя за всі майбутні покоління українців, у тому числі й за нас із вами. ■

Ярослава МУЗИЧЕНКО

«Я переконаний, що музей — це не лише експозиція, яку оглядають відвідувачі, це ще й місце для зустрічей, дискусій, спілкування. Якщо в музеї мало відвідувачів або й зовсім немає, то він більше скидається на склад, амбар із цінностями. А в музеї має бути рух людей», — каже «УМ» кандидат історичних наук Олександр Іщук, який понад 20 років досліджує історію українського визвольного руху та комуністичного режиму. Майже 5 років тому він очолив відділ історії ХХ століття Національного музею історії України (НМІУ). А вже тоді разом із нинішнім генеральним директором Тетяною Сошовською до музею прийшла нова команда, була прийнята новітня концепція розвитку НМІУ на 2015—2020 роки і запроваджено сучасні принципи музейного топ-менеджменту.

За ці роки експозиція ХХ століття НМІУ, можна сказати, кардинально оновилася. Змінився принцип побудови експозиції, висвітлено теми, які раніше були майже не представлені. Із музейних фондів до вітрин потрапили експонати, які засвідчують важливі епізоди української історії ХХ століття, зокрема й боротьби за відновлення незалежності України. Про передумови і перспективи цих змін — наша розмова з Олександром Іщуком.

«...За беспощадную борьбу с контрреволюцией»

■ **Олександр, яким ви побачили музей, коли вперше прийшли до нього на роботу?**

— Музей я знаю давно, адже був тут ще, коли навчався у школі, — у радянські часи. Потім — у 1990-ті роки, коли навчався в університеті. Коли у 2015 році я прийшов сюди працювати, то помітив, що музей за ці роки дуже змінився. У радянський період він повністю був «червоний», прославляв радянську владу. У 1990-ті роки експозиція вже була оновлена і побудована майже за історичною схемою Михайла Грушевського та Ореста Субтельного. Вона вже була присвячена історії України, а не Радянського Союзу чи УРСР.

Я також побачив, що музей має дуже велику колекцію. Згідно з обліковою документацією, це приблизно 800 тисяч одиниць зберігання. Серед них є надзвичайно цінні та цікаві. Утім форма подачі цього матеріалу залишалася не завжди цікавою для відвідувачів. Особливо в експозиції ХХ століття було багато такого, що можна було б змінити. Були невисвітлені деякі важливі теми, як, наприклад, події, пов'язані з Голодомором, політичними репресіями, українським визвольним рухом, УПА і т.д. Дисидентський рух теж варто було б висвітлити детальніше.

І ще я помітив, що на третьому поверсі музею, присвяченому ХХ століттю, була маса експонатів, у кожному залі — десь по 300! Утім, за словами і відвідувачів, і деяких співробітників музею, не було належної історичної атмосфери. Тобто відвідувач дивився на сотні експонатів і не відчував емоцій. Не відбувалося «спілкування» з експонатом. Люди проходили повз масу речей і паперів, оглядаючи їх поверхово. Проводилося небагато екскурсій, які стосувалися цього періоду.

■ **Останнім часом вийшло друком багато історичних досліджень про маловідомі доти сторінки історії. Чи були вони використані при створенні нових експозицій НМІУ?**

— Від 1991 року, коли почали відкрито обговорювати складну історію ХХ століття, вийшли друком мінімум 10 тисяч публікацій про Голодомор і стільки ж — про ОУН і УПА. Досліджені окремі регіони, міста, долі людей, цікаві речі, які раніше зовсім не досліджувалися. У музеї є непогана історична бібліотека, це — тисячі книг. Ми використовували найбільш показові, інформативні відкриття, які захоплюють відвідувачів і даватимуть бажання ще читати книги і статті, дивитися документальні фільми з цієї тематики. Ми також консультувалися з провідними істориками, фахівцями з цих тем — Українська революція 1917-1921 років, український визвольний рух, Друга світова війна 1939-1945 років, дисидентський рух тощо.

■ **Чи відкрили ви для себе щось нове в історії ХХ століття, працюючи в НМІУ?**

— Відкриттів загалом дуже багато. Музейні фонди унаочнили для мене те, про що я читав в історичних документах, працюючи в архіві СБУ та інших архівах і бібліотеках. До прикладу, яскраве враження справив пістолет-маузер, подарований співробітнику НКВС у Київській області чекісту Заливі. Сьогодні він демонструється у залі «Великий терор». На маузері напис: «Товарищу Заливе за беспощадную борьбу с контрреволюцией». Такі експонати підтверджують те, про що йдеться в документах: чекісти преміювали за здійснення арештів, розкуркулення й депортації селян, розстріли «ворогів народу». Їх нагороджували за те, що були зняряддям політики геноциду і великими зусиллями втримували тоталітарний режим.

Те ж саме можна сказати про речі періоду діяльності УПА. До прикладу, на виставці про УПА представлені оригінальні листівки ОУН і УПА, а також бідон, у якому їх було віднайдено в 2015 році, друкарська машинка і побутові речі 1930-х—40-х років. Також в експозиції можна побачити зброю, яку зображено на повстанських фото. Віднайшовся у фондах НМІУ і унікальний

■ СПАДЩИНА

Як оживити історію

Історик Олександр Іщук — про оновлення Національного історичного музею, збагачення експозицій ХХ століття та «голод» на правдиві експонати з певних тем

Олександр Іщук.

■ ДОСЬЄ «УМ»

Олександр Іщук

Народився у Києві у 1977 р. Закінчив історичний факультет Київського національного університету імені Тараса Шевченка у 1999 р. У 2005 р. захистив кандидатську дисертацію на тему: «Діяльність молодіжних організацій ОУН(б) як складова українського національно-визвольного руху у 1939—1955 рр.». З 2001 до 2013 рр. працював у Галузевому державному архіві СБУ, а потім — у Центрі досліджень визвольного руху.

З 2015 року очолює відділ історії ХХ століття НМІУ.

Автор, співавтор та співупорядник 12 книг і понад 200 публікацій у наукових та популярних виданнях.

національний прапор із зображенням тризуба, виготовлений підпільниками. Мало в якому музеї можна побачити щось подібне. Тим і важливий музей, що тут можна відчутти предмети в контексті епохи.

«Якщо музейний працівник не зростає — годі чекати, що виросте установа!..»

■ **За останні 5 років у залах музею ще й з'явилися екрани, на яких демонструється відео про відповідні історичні епохи...**

— Це було одним із перших рішень для оновлення музею. У сучасних музеях старі експонати доповнюються новими технічними засобами. Це і можливість послухати екскурсію за допомогою аудіогіда, і подивитися документальні фільми та сюжети, відтворені історичними реконструкторами. До речі, в нашому музеї демонструються і художні фільми про ХХ століття — у рамках виставок, презентацій чи лекцій. Час від часу виступали історичні реконструктори, які демонстрували однострої, зброю та речі періоду Української революції 1917-1921 рр. та Другої світової

Нова постійно діюча виставка, присвячена Великому терору, вражає відвідувачів НМІУ.

війни. Люди з цікавістю відвідують такі заходи.

■ **Зустрічі з відомими істориками, фахівцями з різних тем історії ХХ століття, лекції, презентації нових книг на історичну тематику також цікавлять відвідувачів?**

— Підтримую Вахтанга Кіпіані, який сказав, що дуже важливо не просто читати, а ще й проговорювати складні теми. А для цього має бути майданчик для спілкування. У нас постійно відбуваються зустрічі з фахівцями. НМІУ співпрацює з громадською ініціативою «Лікбез. Історичний фронт», що відображає українську точку зору на історію. У НМІУ постійно відбуваються лекції відомих фахівців-істориків. Наші науковці на запрошення відвідують із лекціями школи, університети, а також військових.

У кожного наукового співробітника нашого відділу є своя наукова тема, і за нею вони намагаються підібрати експонати для поповнення експозицій, створення нових виставкових проєктів. Люди активно готують публікації, беруть участь у нау-

кових конференціях, у т.ч. міжнародних. Це сприяє зростанню професійного рівня працівників. Якщо музейний працівник особисто не зростає — годі чекати, що виросте установа!

■ **До речі, я не раз бачила, як до музею приводять галасливий клас, який, здавалося б, нічого не цікавить, крім гаджетів, і екскурсовод НМІУ настільки майстерно з ним спілкується, що підлітки починають уважно слухати й захоплено оглядають артефакти. Певно, що музей працює і над вдосконаленням майстерності екскурсоводів?**

— Так. Є спеціальна комісія, яка приймає екскурсії. Працівники готують тексти або опановують складені раніше, і здають іспит. І якщо в людини не дуже добре виходить водити екскурсію, їй пропонують або доопрацювати її, або взятися до іншого різновиду роботи. Адже не всім легко працювати з шаленим потоком відвідувачів, з іноземцями, з дітьми. Комуś більше до снаги писати наукові дослідження чи розробляти паспорти для експонатів. Для екскурсоводів адміністрація НМІУ організовує тренінги, наприклад,

■ ВАРТО ЗНАТИ

У 1931 році було 81 мільйон українців

(Сайт surmasite.wordpress.com)

У 1931 році в СРСР українців було більше, ніж росіян. За шість років зникли 55 мільйонів.

Така цифра (81 мільйон українців) вказана у книзі «На великій стройке», виданій 1931 року в Ленінграді. Такі ж дані зазначені й у першій радянській енциклопедії 1926 року.

Ні цієї енциклопедії, ні книги немає в жодній бібліотеці в Україні. Вдалося відшукати «На великій стройке» у Москві. Нам надіслали копії, на яких добре видно цифри 81 мільйон. Слід зазначити, що сюди не ввійшли українці Галичини, яка перебувала у складі Польщі. Вже наступний перепис населення 1937 року вказує, що українців у СРСР є 26 мільйонів. — Куди поділися всі інші? Знаючи такі цифри, ще жажливішими постають репресії 1930-х років.

У залі «Голодомор» емоційно представлено події 1932-33 років.
Фото з сайту nmu.com.

як зацікавити аудиторію, як працювати з різними віковими категоріями відвідувачів.

«Тепер у музею інша концепція побудови експозиції...»

■ **Готуючись до виставкових проєктів, ви працювали у фондах музею. З чого переважно вони складаються?**

— Це дуже велика колекція. Є різні групи зберігання — документи, тканини, етнографія, світліни, зброя тощо... У кожній групі — тисячі експонатів. Десятки тисяч археологічних знахідок періоду трипільської та інших археологічних культур, Русі. Утім чи не найбільше предметів із радянської доби. Свого часу це був Державний історичний музей УРСР, відповідно, комуністична партія та представники влади з областей України передавали сюди предмети, які тоді вважались цінними. А це вимпели переможців соцзмагань із гербами Радянського Союзу, прапори, радянський одяг і взуття, зразки радянської техніки, дуже багато фотографій радянського періоду... Я пригадую ті часи, коли вони наповнювали весь музей. Цілі два поверхи були посвячені періоду «після Жовтневої революції». Усі ці прапори, промислові вироби, портрети більшовиків, їхні особисті речі, зброя, нагородні виставлялися у вітринах. Тепер у музею інша концепція побудови експозиції і мета. Як на мою суб'єктивну думку, в сучасному музеї історії України ці тисячі експонатів представляють нерелевантно. Та й чи потрібно? Як я чув, на території Виставкового центру збираються відкрити експозицію про радянський період. Отуди було б добре ці експонати передати. І створити заклад на кшталт музею Німецької Демократичної Республіки, який працює в Берліні. Його, до речі, відвідало вже понад 10 мільйонів людей із різних країн.

■ **Експонати для оновлення експозиції брали у фондів?**

— Так. Утім, Науково-методична рада НМІУ 2016 року прийняла рішення про побудову експозиції з історії XX століття за тематичним принципом. Раніше дотримувалися історико-хронологічного принципу, коли вітринами наповнювали речами і документами в часовій послідовності. Тематичний принцип полягає в тому, що створюються емоційні експозиції, з найбільш цікавих для відвідувачів тем. Ці теми подаються в загальному історичному контексті. XX століття представлене темами Української революції 1917—1921 рр., Голодомору 1932-33 рр., політичних репресій і Великої війни 1939—1945 рр. та діяльності УПА, дисидентства, здобуття Незалежності України в 1991

р. Тут немає сотень експонатів, як це було раніше. Представлені лише найбільш характерні, у відповідному дизайні, що дозволяє емоційно пережити й усвідомити причини й наслідки події. У відвідувачів є можливість замовити тематичні екскурсії з історії України XX століття, де можна почути необхідну інформацію.

■ **А в експозиціях про Голодомор, Великий терор, Другу світову війну, УПА якісь речі з фондів радянського періоду використані?**

— Так, у фондах НМІУ були особисті речі людей, предмети, пов'язані з Українською повстанською армією, велика колекція артефактів Української революції 1917—1921 років та інших періодів XX століття. Зазначу, що деякі частини експозиції і досі складно забезпечити експонатами. Київські події початку XX століття висвітлені достатньо, а от артефактів Західно-Української Народної республіки майже немає. Це й не дивно, бо такі експонати переважно зберігаються у Львові й інших західноукраїнських областях. Утім наш музей має висвітлювати історію всієї України, тому ми працюємо над представленням цілісної картини.

Предметів, пов'язаних з УПА, у наших фондах також небагато. Ми попросили допомоги в Музею-меморіалі «Тюрма на Лонцького», що заснований у Львові у 2009 році. Колеги надали нам матеріали з величезних бідонів — архівів УПА, що були вкопані за останні роки. За словами директора цього меморіалу Руслана Забілого, за останні 20 років було вкопано не менше 28 таких бідонів. Один із них, знайдений у 2015 році, львівські музейники передали нам разом з документами, що в ньому зберігалися. Тепер цей архів представлений на нашій виставці.

Чимало фотографій за всіма темами представлено копіями в гарній якості.

■ **Фонди за ці 5 років поповнилися якими новими експонатами?**

— Так, вони поповнюються постійно, щомісяця. Працює фондово-закупівельна комісія, яка бере експонати на тимчасове зберігання і до фондів. Я також є членом цієї комісії. Археологічні експонати передають зазвичай ті, хто їх знаходить. Щодо XX століття, то речі може передати інший музей, як от згадуваний уже меморіал «Тюрма на Лонцького». Інколи люди пропонують старі речі, які вдома їм уже не потрібні. Серед них трапляються надзвичайно цінні експонати. Скажімо, до музею потрапив цілий календар за 1918 рік — він усі ці роки пролежав у людей на горіщі. А одна жінка принесла до му-

■ ДОВІДКА «УМ»

Відділ історії XX століття у 2018—2019 рр. розробив і відкрив нові експозиції: про Першу світову війну 1914—1918 рр., про Голодомор 1932-33 рр., про Великий терор 1937-38 рр., про Другу світову війну 1939—1945 рр. та про історію УПА.

Щороку відділ створює тематичні тимчасові виставки, присвячені найбільш значним подіям минулого століття.

Наприклад, у 2016—му найбільш резонансними стали: «Чорна скринька Чорнобильської катастрофи» до 30-х років аварії на ЧАЕС, «Мистецтво на службі радянської пропаганди»; 2017 рік — до 100-річчя Української революції 1917—1921 років (її, до речі, відвідали уряд і президент). Того ж року створено виставку про УПА, яка стала постійною.

У 2017 р. підготовлено і відкрито 9 виставкових проєктів, серед яких — «100 років Української революції. Відроджена держава», «блок-пост АТО», «Збережена пам'ять» — до 76-ї річниці трагедії Бабиного Яру. У 2018 р. підготовлено і відкрито у співпраці з іншими підрозділами НМІУ 17 проєктів, серед яких: виставково-освітній проєкт «До 100-річчя проголошення Четвертого універсалу Української Центральної Ради та 100-річчя бою під Крутами», виставково-освітній проєкт до Дня пам'яті жертв Голокосту, виставка «Символ твоєї свободи: 100 років Державного герба України», виставково-освітній проєкт «Добровольці АТО — історія нескорених», виставково-освітній проєкт «Вірні завжди»: 100 років слави морської піхоти України», виставка «Юдаїка — неопубліковане (раритети обрядів та посвячення єврейської громади України, 2 пол. XIX — поч. XX ст.)».

У першій половині 2019 р. підготовлено і відкрито у співпраці з іншими підрозділами НМІУ 10 виставкових проєктів: до 100-річчя Універсалу Злуки 22.01.1919 р., до 90-річчя створення ОУН», «Розстріляна еліта: Биківнянський вимір», до 80-річчя Карпатської України, до 80-річчя німецько-радянського пакту 23.08.1939 р. та початку Другої світової війни, до 5-ї річниці боїв під Іловайськом та інші.

Кількість проведених співробітниками відділу XX століття екскурсій в НМІУ суттєво збільшилася: з 56 у 2015 р. до 693 у 2018 р.

зею календар на 1939 рік, виданий у Львові, з портретом Августина Волошина — того року була проголошена Карпатська Україна. Подружжя, яке переслідували в радянські часи за те, що вони були вірні, принесло свої записники — їх прийняли на зберігання. Можливо, колись ми представимо ці записки на виставці, присвяченій ставленню до релігії в СРСР. А ще до музею часто передають на зберігання експонати про події 2014—2019 рр., зокрема бойові дії на сході України.

■ **Які найбільші перспективи у відділі історії XX століття?**

— На наступний рік основні напрямки роботи залишаються незмінними: підготовка нових виставок, лекцій, публікацій, проведення екскурсій, робота з фондовою колекцією тощо. Передовсім, доцільно провести виставку до річниці подій 1920 року.

До речі, наш музей приймає на зберігання експонати XX століття. Акцент робиться на темах, які мало чи достатньо висвітлені. Це Перша світова війна, Українська революція, 1920—30-ті роки, Голодомор, політичні репресії, Друга світова війна, діяльність дисидентів, відновлення незалежності України у 1991 р. Експонати періоду існування СРСР у музейних фондах є надзвичайно багато. Чув, що деякі комуністи, яким пропонували здати сюди речі на зберігання, не надто довіряють установі й відмовляються. ■

■ ДОСВІД

Зробити їм красиво

Як переселенка з Луганська стала успішною столичною стилісткою

Микола ПАЦЕРА

Юлія Корольова — сучасна ділова жінка, яка створила себе сама і допомагає змінюватися іншим. Утікши від війни в столицю, вона зуміла, як кажуть, «із нуля» налагодити успішну власну справу — стала стилісткою.

Бути стилісткою Юлія вирішила з юнацьких років. Проте шлях до омріяного заняття виявився не простим, а із «зигзагами долі». Спочатку вона закінчила інститут і стала дипломованим психологом, але за фахом так і не працювала. Хоча, зізнається, ці знання все ж допомагають у нинішньому житті й роботі — їй легше знаходити контакти з вибагливими столичними клієнтами. У Луганську ж після закінчення вищу дівчина пішла на завод, де займалася виробничим маркетингом. А до втілення давньої мрії її підштовхнуло народження сина — у декретній відпустці з'явився час серйозно зайнятися освоєнням нового фаху. Вона закінчила дистанційні курси і почала практичну роботу, обростаючи місцевими клієнтами, які хотіли виглядати стильно. Невдовзі Корольова «напрацювала ім'я» і навіть регулярно вела рубрику в ранній програмі «Підйом» на обласному телебаченні, де давала поради, а також підбирала одяг, зачіски та косметику, перевіряла своїх героїв.

«Оскільки на телебаченні не було нічого подібного та й я, судячи з відгуків глядачів і учасників програми, давала непогані поради, то недовзі ефіри мали неабиякий успіх, а я стала популярною ведучою і «обросла» солідними клієнтами. Хоча, варто зазначити, в Луганську поклонялися іноземним брендам, модники воліли, щоб «лейбли» були прикріплені на видному місці — на джинсах чи спині. Там війна зруйнувала всю мою подальшу кар'єру стиліста і «телезірки», — згадує Юлія.

Тоді просто в літньому одязі Корольова вирушили в Київ. Дорогою заїжджали в декілька міст, де обживалися партнери чоловіка по бізнесу, що також втекли з Луганська, цікавилися, як вони влаштувалися. Значна частина працівників компанії перебралася до столиці, тож і подружжя також переїхало сюди, щоб мати хоч якусь підтрим-

ку. Та й можливостей налагодити свою справу тут більше.

Юлії довелося вирішувати побутові проблеми переселенки, передусім, шукати квартиру, школу для сина, лікарню та інші заклади, необхідні для облаштування на новому місці. Водночас Корольова почала «з нуля» налагоджувати свій бізнес у столиці. Вивчала місцевий ринок — де які ціни, асортимент одягу та косметики, перукарні... Це їй вдалося відносно швидко, і вона почала працювати клієнтську базу та допомагати людям змінювати свій стиль. Говорить, що це було робити легше, ніж у Луганську, тому що столичні жінки та чоловіки краще знають, чого саме вони хочуть, і чітко формулюють своє замовлення.

«У Києві якимось чином розповсюджується інформація про стилістів, — дивується жінка. — Часто до мене звертаються незнайомі люди, яким мене порадив хтось інший. Якоюсь одна клієнтка запропонувала одягнути рок-групу «С.К.А.Й.» для фотосесії. Я вважаю, що це, напевне, був знак, щоб я не кидала своєї справи, а допомагала людям мати стильний вигляд, а не просто заробляла гроші, щоб оплачувати квартиру. Так що в мене все якось налагодилося вже в перший рік роботи. Потім ще були фотосесії відомих українських груп та виконавців, реклама світових брендів. Тож моя кар'єра стилістки розвивається успішно».

Юлія Корольова говорить, що вона старається максимально допомогти людині створити саме той образ, який найбільше гармонізує її внутрішньому світу. І для цього, вважає, не обов'язково «упаковуватися» модними брендами чи накопувати безліч фірмових речей. Важливо не просто одягнути клієнта модно, а й так, щоб потім цей одяг він носив із задоволенням — особливо це стосується жінок. Для створення гармонійних образів стилістка навіть консультується зі своїми друзями-психологами, котрі підказують, як допомогти людині змінити себе. Вона прагне не просто інформувати клієнтів про тенденції моди та останні тренди, а й надавати унікальні послуги, які роблять людей кращими зовні і змінюють їх внутрішній світ. ■

ЗНАННЯ НА ЕКСПОРТ

Щоб зійти в Піднебесну, треба бути

Мудрим

Київський національний університет технологій та дизайну відкрив у Китаї Український інститут

Микола ПЕТРУШЕНКО

У китайській провінції Шандун відтепер працюватиме Український інститут. Урочиста церемонія його відкриття відбулася за участю ректора Київського національного університету технологій та дизайну (КНУТД) Івана Грищенка та ректора Технологічного університету Цілу (Академія наук провінції Шандун) Чена Цзячуаня, викладачів та понад двох сотень студентів-першокурсників, що були зарезані цього року до вишу.

Не Україна просила, а нас запросили як мудрого наставника

Є три найголовніші ознаки того, що відбулось. Уперше за всю історію Китай обрав КНУТД серед однопрофільних університетів світу. КНУТД першим серед українських університетів увійшов до сотні найпрестижніших закладів світу, які мають у Піднебесній свої філіали. Міністерство освіти Китаю видало КНУТД ліцензію на здійснення освітньої діяльності в Китаї на 20 років! Уперше за роки незалежності не Україна просила, а нас запросили як мудрого наставника.

Однак ця визначна подія, що підносить імідж держави на міжнародному рівні, не знайшла належної оцінки ні у владних колах, ні у засобах масової інформації. Чому?

Маємо позитив. А до чого звикли наші вуха за останні майже 30 років? Цунами негативу затоплюють і руйнують свідомість. Просимо у сильних світу цього грошей і підтримки. Складається враження, що по-іншому й бути не може. Однак не забуваймо, що одна рука бере, а віддавати треба двома... Зрештою, згорблена спина і зігнуті коліна — ознака слабості.

Але ж є серед нас і сильні, справжні державні діячі, а не лише ті, що грають відповідну роль. Якщо не співвітчизники, то китайці побачили в нашому бур'яні троянди, які треба пересаджувати в Піднебесну.

Чому ж ми мовчимо про те, що їх треба плекати на рідній землі? Чому забуваємо про те, що десять лауреатів Нобелівської премії (може, й більше) мають українське коріння? Значить, через них наша Батьківщина впливала на розвиток сучасної цивілізації. Через знання. І такий потенціал китайці побачили в сучасному Київському національному університеті технологій та дизайну.

Віда в тому, що з давніх часів за певних обставин наші генії змушені були емігрувати, аби

齐鲁工业大学 (山东省科学院) 基辅学院揭牌仪式暨 2019 级新生开学典礼合影留念
2019年10月28日

УЧАСНИКИ УРОЧИСТОСТЕЙ З НАГОДИ ПОЧАТКУ ПЕРШОГО НАВЧАЛЬНОГО РОКУ У КИЇВСЬКОМУ ІНСТИТУТІ ТЕХНОЛОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЦІЛУ

Навчальний рік у Інституті розпочали понад дві сотні першокурсників.

реалізувати себе сповна. Так було раніше. Майже три десятки років так продовжується — тисячі вчених емігрували з України.

Залишилися найсильніші. Справжні (не трибунні, і не ті що заради посади б'ють себе в груди) патріоти. На них тримається розум, честь і слава України. Вони — ентузіасти, що знають, як зробити державу успішною. Таким зарекомендував себе академік НАПН України Іван Грищенко, обійнявши вісім років тому в КНУТД посаду ректора.

На той час повинь зміни фактично знищила вітчизняну легку промисловість. Вона залишилась без керма і вітрил. А саме для цієї галузі готував кадри університет. У навчальному закладі теж накопичились безліч проблем. Відтак учений-теоретик став водночас антикризовим менеджером як у КНУТД, так і в легкій промисловості. Одне відірвати від другого було

вони зарекомендували себе висококваліфікованими фахівцями. Таким був перший місток, що привів китайських керівників і вчених у Київ знайомитись з університетом. Ходили, дивились, захоплювались (у КНУТД було обладнання з Японії, яке ще навіть не продавали в Європі!). Переконалися, що працівникам КНУТД є чому вчити студентів у Китаї. Так виникла ідея створення в КНР Київського інституту, в якому викладатимуть київські вчені. Його відкрили. 224 першокурсники з жовтня 2019 року вивчають дизайн візуальних комунікацій, біотехнології та біоінженерію. Високо шануючи фах випускників КНУТД, китайці запросили їх до участі в конкурсі з підготовки форми для Національної збірної Китаю на наступних зимових Олімпійських іграх 2022 року.

— Український інститут у Китаї, — каже Іван Грищенко

«Нас попросили поділитись досвідом, і ми пишаємося цим та охоче експортуємо освітні послуги. Вони — товар, який у глобальному світі має великий попит».

неможливо. Хочеш готувати спеціалістів, треба, щоб їм було де працювати. От і крутись, ректоре.

Іван Михайлович не розгубився. Практик-учений з господарсько-економічним мисленням Грищенко виходив з того, що освітній процес — це вид економічної діяльності. Аби велась вона не на прикладах вчорашнього дня, вчені університету мали підставляти плече галузі, забезпечуючи її становлення інноваційними технологіями. Відтак університет став головною науково-дослідною базою галузі. Розроблені його працівниками технології удостоєні трьох Державних премій у галузі науки і техніки. В індустрії моди лідером визнали університет. Провідні підприємства охоче співпрацюють з університетом, запрошують студентів на практику, а випускників — на роботу.

Випускники отримують подвійний диплом — український і китайський

Високу якість підготовки студентів оцінили не лише в Україні. У КНУТД навчається багато студентів із КНР. Вдома

ко, — шлях до поглиблення співпраці між двома державами. Його випускники отримуватимуть подвійний диплом: український та китайський. Ми ж на досягнутому не заспокоюватимось. Спільні з китайцями інститути в КНР мають Великобританія, США, Німеччина, Франція й деякі інші країни. Китай визнав нас рівними серед рівних. Це, звичайно, зобов'язує. Робота з КНР — це не якась особлива програма. Ми працюємо для своєї держави. Зарубіжні колеги визнають, що КНУТД лідирує в галузях, для яких готує кадри. І якщо нас попросили поділитись досвідом, ми пишаємося цим і охоче експортуємо освітні послуги. Вони — товар, який у глобальному світі має великий попит. Однозначно: лише якісний.

Додамо, експорт інтелектуального продукту китайці запропонували КНУТД не перші. Два роки тому представництво міжнародної торгової палати в Україні запропонувало поширювати досвід енергозбереження КНУТД у 89 країнах світу. Не випадково. В університеті діє програма «Енерго-

Ректор КНУТД Іван Грищенко: «Несемо в Китай не лише професійні знання. Ми відкриваємо китайцям Україну».

ефективний університет». Завдяки її реалізації зекономлено майже 50 мільйонів гривень за 8 років. Це дозволило оновити матеріально технічну базу і підвищити зарплату викладачам у шість разів.

Вчитись у китайців державного підходу до справи

Мудрість антикризового менеджера Івана Грищенко ще в одному. Він націлює колектив не лише на науково педагогічний пошук, а й шукає шляхи втілення наукових новацій у життя. Саме за ініціативою ректора Київського національного університету технологій та дизайну було створено Київський освітній науково-виробничий кластер легкої промисловості. До нього увійшли провідні підприємства галузі, університет і Київська міська держадміністрація. КНУТД здійснює науковий супровід виробництва взуття, спецодягу, засобів захисту для силових відомств, тощо. Депутати міськради, які проводили у КНУТД візні засідання і оглядали продукцію кластеру, були в захваті й обіцяли підтримку. Але якщо враження китайців переросли у конкретну співпрацю, то слово міських депутатів залишилось обіцяною-цяцяною. І це тоді, як Київ для потреби міського господарства закуповує на мільярди гривень продукції, котру можуть виготовляти члени кластеру. Але у своїх місто не купує, хоча товари і дешевші, і не поступаються якістю. Виходить, китайці вчать у нас передових технологій, а київським депутатам треба вчитись у китайців

державного підходу до ведення справи.

Київський інститут у Китаї, відкритий КНУТД, — це гордість не лише університету. Піднесено імідж держави і стверджено її на міжнародному рівні як таку, що експортує не лише сировину, а й освітні послуги. Університет, який міжнародні експерти назвали 66-м у ТОП-100 кращих дизайнерських шкіл світу, а його хімія факультет 73-м у ТОП-100 кращих фармацевтичних закладів планети, піднявся ще на одну сходинку міжнародного визнання, український прапор Київський національний університет технологій та дизайну підняв у Китаї.

— Піднявшись у Піднебесну, — каже Іван Грищенко, — ми розширили свої горизонти. Водночас несемо в Китай не лише професійні знання. Наші викладачі відкривають китайцям Україну. Нашу історію традиції, звичаї. Відбувається взаємозбагачення народів. Як наукове, так і культурне. А це робить нас мудрішими і сильнішими.

Щоб зійти в Піднебесну, треба бути не лише мудрим, а й мужнім, не пливти за течією, а шукати свій шлях, що веде до успіху. Іван Грищенко розпочав його з того, що повірив у сили колективу, який очолює. Прикладом подолання труднощів і винагородою тих, хто це робить (зміни на краще відчув весь колектив), він зміцнив дух усіх і кожного у роботі для досягнення мети. Разом вдалося зробити неможливе. Водночас попереду ще одна Китайська стіна (на рідній землі), яку слід подолати. ■

■ ЗАГАДКИ ПЛАНЕТИ

Міста космічних пращурів

Гігантські підземні тунелі, що були знайдені у різних куточках світу, могли збудувати переселенці із зоряних систем Сиріус і Немезида

Лариса САЛІМОНОВИЧ
Харків — Чернігів

Тема глобального потепління знову потрапила до світових топ-новин одразу з двох причин. По-перше, президент США Дональд Трамп відмовився сплачувати компенсацію за промислові викиди, які, згідно з офіційною науковою версією, і є причиною зміни клімату на планеті. А по-друге, ООН планує вже найближчим часом виділити 300 мільярдів доларів на масове висадження дерев, аби зелена крона молодих лісів поглинула чимало кількості вуглекислого газу, загальмувавши глобальні кліматичні метаморфози щонайменше на 20 років. Утім український астрофізик із Чернігова Анатолій Іванов такий метод порятунку людства вкотре сприйняв досить скептично, оскільки причину природних аномалій й далі пов'язує з невідворотними процесами на Сонці.

Врятуватися від цього астрономічного фатуму практично неможливо, тому землянам, на його думку, вже тепер потрібно обживати підземні тунелі, залишені нам у спадок неземними пращурами. Дякуючи провідінню, ці розгалужені повсюдні «мегаполіси» останнім часом відкриваються дослідникам підземель із незмінною регулярністю, дивуючи технічним розвитком древніх цивілізацій. Останні, найвірогідніше, стали переселенцями з тієї ж причини, яку у нас наразі називають глобальним потеплінням. Словом, не ми перші стикаємося з такою проблемою, і не ми останні, але, на щастя, є у кого повчитися.

Ефект штатного жилета

Кілька років тому в озері Бездонне, що у Підмосков'ї, місцеві жителі «вловили» штатний рятувальний жилет ВМС США. Судячи з ідентифікаційного напису, знахідка належала матросу Сему Беловському з есмінця «Кюел», підірваному терористами 12 жовтня 2000 року в Аденському порту. Тоді трагічно загинули 4 особи, ще 10 зникли безвісти, серед яких був і згаданий Сем. Але як його іменний жилет потрапив до водоїмища у центральній частині Росії, здолавши за три роки чотири тисячі кілометрів?

Розгадуючи цей ребус, спелеологи припустили, що версія про існування під землею довгих міжконтинентальних тунелів, збудованих неземними цивілізаціями, — не міф, а реальність. До-

Таку печеру не могла створити природа.
Фото з сайту kramola. Info.

казів на той час зібралось чимало, оскільки подібні інженерні споруди вже були виявлені у Малайзії, Туреччині, Гімалаях, Вірменії, Південній та Центральній Америці, на Мальті, у Європі. Вони мають форму не лише довгих «шляхопроводів», а й гігантських підземних міст, стіни яких відшліфовані і оброблені невідомими нам механізмами. Тобто там були створені всі умови для того, аби люди змогли перебувати під землею досить тривалий час.

Знайдені споруди вражають своєю масштабістністю. Скажімо, уфологи кавказького регіону у ході експедиції виявили під хребтом Уварова, навпроти гори Арус, кілька тунелів, один з яких веде до Криму, а інший до Поволжя, перебігаючи Краснодар, Ейськ та Ростов-на-Дону. Але, як з'ясувалося, і це ще не край, адже поволзька Медведицька гряда, у свою чергу, таїть власні дивовижні секрети у формі розгалуженої мережі підземних ходів. Спелеологи пройшли ними десятки кілометрів і згодом повідомили, що ті мають круглу або овальну форму, діаметром від 7 до 20 метрів. З наближенням до піку гряди, масштаб споруд у діаметрі починає поступово збільшуватись угорі до 120 метрів. Ця гірська порожнина схожа на велетенську залу, від якої розходяться у різні боки ще три підземні «гілки».

А в Туреччині у містах Деринкую та Кайкалі дослідники виявили під землею одразу кілька унікальних міст, у кожному з яких могло одночасно проживати до 20 тисяч людей. Розкопки тут ще тривають, але вже зараз очевидно, що гігантські підземелля функціонували як звичайні поселення й були з'єднані між собою восьмикілометровим ту-

нелем.

Схожа знахідка у 1902 році трапилася також на Мальті. Цю підземну мегалітичну споруду назвали Хал-Сафлієні. Всередині після завершення розкопок, археологи побачили повноцінне селище, де одночасно перебувало 7 тисяч осіб, про що свідчили добре збережені скелети. На думку Анатолія Іванова, зовнішній вигляд цих гігантських приміщень одночасно доводить — вони повністю прилаштовані для тривалого проживання під землею. Загинули ж люди під час одного із всесвітніх потопів, які й стали причиною гибелі багатьох цивілізацій, занованих зоряними переселенцями.

До речі, у деяких древніх печерах були знайдені скелети людей, ріст яких сягає 2,5 метра, вкотре доводячи факт їх неземного походження. «Найвірогідніше, планета зоряної системи Сиріус була набагато масивнішою за нашу Землю, тому ріст переселенців значно перевищував зріст аборигенів, — каже український вчений. — Генетична пам'ять про своїх велетнів-пращурів залишилася в африканського племені догонів. Коли вони відзначають одне з найбільших своїх свят — день Сиріуса, то одягають маски й стають на ходулі для більшої достовірності. Планету з цієї зоряної системи зображено також на малюнку Воріт Сонця в Болівії. Загалом у цій системі було одразу 7 планет із розумним життям. До нас прилетіли переселенці із шести з них. Ще кілька цивілізацій прибули з інших зоряних систем. Також на багатьох малюнках зображені змії або хижі птахи, які пожирають людини. У такий спосіб переселенці передавали інформацію про поглинання їхніх планет Сонцем, аби

нащадки розуміли, що саме чекає на них у майбутньому».

Латиноамериканські скрижалі

Південна Америка у прибульців, схоже, мала особливу популярність, оскільки тут вони створили фактично паралельний наземним поселенням світ. Скажімо, у червні 1965 року аргентинський дослідник Хуан Моріц виявив нікому невідому систему тунелів із вентиляційними шахтами, що пролягають на сотні кілометрів у районі міст Галаквіза, Сан-Антоніо та Йопі. Спуск до цих споруд має форму горизонтальних платформ, що ведуть на 230-метрову глибину. В одному з відкритих приміщень ідеально зберігся інтер'єр у формі столу і семи «тронів», виготовлених із матеріалу, що подібний до сучасного пластику. Поруч розмістилися вилиті із золота великі фігури найрізноманітніших тварин. У схожій залі неподалік знайшлися древня «бібліотека», що містила кілька тисяч металевих пластин розміром 96x48 сантиметрів. На них зображені піраміди, складені із блоків, а також закодовані знаки, сповнені астрономічною символікою та ідеями космічних подорожей.

Схожий бібліотечний схрон англо-еквадорська експедиція виявила через 10 років у підземних тунелях на кордоні Перу та Еквадору. Йдеться про «читальню» зі столом, периметр якого обрамлюють двометрові стільці. Самі фоліанти знайшлися на стінах сусідньої кімнати, що мала форму древньої книгозбірні. Кожен із томів налічує до 400 сторінок із чистого золота, розписані незрозумілим шрифтом. Таким чином можна припустити, що підземні тунелі космічні пере-

Символічний процес поглинання Сонцем планети: малюнок ацтеків, які прилетіли на Землю із сузір'я Заєць 8600 років тому.
Фото з архіву Анатолія Іванова.

селенці використовували не лише для життя та безпечного пересування між містами та континентами, а й як унікальні сховища цінної інформації, призначені для нащадків. Анатолій Іванов каже, що вже розшифрував значення багатьох петрогліфів, геогліфів, барельєфів і так званих «Кодексів правдивих цивілізацій». У своїй переважній більшості вони містять інформацію про справжню будову Всесвіту і принцип функціонування космічних об'єктів, які легко пояснити при допомозі теорії циклічності життєдіяльності зірок і галактик. Як «УМ» уже повідомляла, цю наукову працю український астрофізик створив ще 16 років тому, але вона, на жаль, поки що не стала широким надбанням гласності.

Прилетіли? Ховайтеся!

Знайдені печерні тунелі, без сумніву, рукотворні й з'явилися на планеті у період від 9 до 16 тисяч років тому. На той час корінні земляни перебували на дуже низькому еволюційному розвитку, а відтак про будівництво ними міжконтинентальних тунелів не може бути й мови. Але, за даними Анатолія Іванова, саме у цей час до нас масово прибували жителі зоряних систем Сиріуса та Немезиди, оскільки життя на їхніх планетах стало небезпечним через згубні процеси на центральній зірці, яку в себе ми називаємо Сонцем.

Астронавти розселилися у гористих місцях або там, де тверді гірські породи виходили на поверхню. «Вони володіли унікальними технологіями і могли випалювати лазерною технікою, а потім висікати у скелях тунелі, споруджуючи підземні приміщення, придатні для життя, — запевняє Анатолій Іванов. — Ви запитаете, навіщо вони це робили? На те було одразу кілька причин. По-перше, переселенці було дуже багато, тому їм елементарно бракувало життєвого простору на поверхні Землі. А по-друге, предки стародавніх цивілі-

зацій часто ворогували між собою, про що свідчать немало старих літописів і міфів. Іноді справа доходила навіть до застосування ядерної зброї. А по-третє, переселенці добре розуміли, що й Землю рано чи пізно спіткає те ж астрономічне лихо, яке вони пережили на своїх старих планетах. Тож можна сказати, що космічні пращури залишили нам у спадок готові підземні міста, якіми землянам доведеться скористатися вже через якусь сотню літ».

Передвісники майбутніх бід, на думку вченого, очевидні вже зараз. Наразі немає куточка на Землі, де б в останні роки не було встановлено температурних рекордів або не з'являлись небувалі урагани чи потужні тайфуни. Не минуло те лихо й Україну. Аномально тепла осінь, скажімо, — прямий результат велетенського смогу, утвореного окисами вуглецю, що з кожним роком усе інтенсивніше виходять із надр протонної оболонки Сонця. З тієї ж причини у Росії масово горіли ліси і торф'яники. «Саме тому єдине правильне рішення в наш час — це почати будувати підземні міста з автономною системою життєзабезпечення або скористатися тими підземними спорудами, що залишилися нам у спадок, — каже Анатолій Іванов. — Видатний англійський учений Ісаак Ньютон триста років тому на основі біблійських текстів дійшов висновку, що кінець світу настане у 2060 році. Доля правди в цьому прогнозі є. На той час у багатьох місцевостях уже не можна буде жити на поверхні Землі. Збудувати ж і випробувати міжзоряні космічні кораблі для переселення на інші планети людство вже не встигне, бо залишилося обмаль часу. До того ж наразі сучасна наука перебуває у полоні власних ілюзій і хибних уявлень про Всесвіт, генеруючи безглузді витрати на програми з освоєння Марса та Місяця. Це є повним абсурдом, адже вони теж будуть, як і Земля, неминуче поглинуті гарячою речовиною з Сонця».

Роман БЕРЕЗА

Анатолій Паламаренко цього року — ювіляр. Доля дарувала йому доволі тривалий сценічний вік, якому й надалі є куди рости. Свою артистичну кар'єру він розпочав у період «розквіту» сталінської епохи, окріпнув у період «хрущовської відлиги», вистояв у часи «брежнєвського застою» і, нарешті, утвердився неперевершеним майстром сценічного слова у великий час відродження української державності.

Сьогодні серед усього загалу вітчизняних артистів мовного жанру ми навряд чи віднайдемо постать, яка б змогла зрівнятися або ж стати поруч із цим великим артистом. Адже проза братів Григора та Григорія Тютюнників, Олександра Довженка, Архипа Тесленка, Пана Мирного, Миколи Гоголя, Василя Стефаника, Марка Черемшину, Романа Іваничука, як і поезія Івана Франка, Лесі Українки, Василя Симоненка, Ліни Костенко, Бориса Олійника, Дмитра Павличка у прочитанні цього великого майстра слова щоразу повніться новими барвами, відтінками і смисловими наголосами, що є свідченням самобутньої недоскопленості цього неповторного артиста.

А променистий гумор Остапа Вишні, Олександра Ковіньки, Павла Глазового, рівно ж, як і багатьох інших українських письменників різних стилів, епох та жанрів у вустах Анатолія Паламаренка стали правдивою і живою енциклопедією, у глибинності якої вже не одне покоління має змогу насолоджуватися неповторним колоритом, музикою інтонацій, виразністю дикції та ще багатьма якостями, якими так органічно наділене слово в нашій солов'їній українській мові.

Особливий ключ до Шевченкових рядків

Беззаперечно, окремою і, можливо, найяскравішою віхою розмаїття сценічного репертуару Анатолія Паламаренка є незрівнянна поезія великого Тараса Шевченка. Здавалося б, хто з читців не звертався до високого Кобзаря слова? Та тільки, без жодного перебільшення, саме йому — досконалому майстру мовних секретів вдалося дібрати до Шевченкових рядків особливий ключ, завдяки якому найпотаємніші коди поетових інтонацій, підтекстів, філософських сентенцій, як і ще багато чого іншого, стали розкритими якнайповніше. А тому зі сцени у виконанні цього великого майстра слова засяяли гранями і фарбами, досі не чутими і не досягнутими.

Уродженець невеличкого містечка Макарова, що на Київщині, прийшов на цей світ 12 липня 1939 року та став четвертою дитиною в сім'ї колгоспників Нестора та Єлизавети. Анатолій змалку знав, що таке непроста сільська праця і чим гірчить кусень важко заробленого чорного хліба.

Зболеною ходою по дитинству Анатолія пройшла війна. Ув'язнення нацистами батька в таборі Бухенвальд, рівно ж, як і примусове вивезення сестри Софії на працю до Німеччини — усе це стало незагоєним смутком у житті Паламаренків, які у час воєнного лихоліття, як і багато інших українців, стали заручниками кривди, розпачу і втрат.

Та з раннього віку, навчившись долати будь-які труднощі, малий Толик, будучи учнем другого класу Макарівської середньої школи, вперше вийшов на шкільну сцену в доленосній, як пізніше виявиться, для себе ролі — самого Тараса Шевченка. Мабуть, саме відтоді і розпочався той заповітний шлях митця до обширу Шевченкової величі, що триває й досі, ставши згустком десятиріч копіткої та невсипущої праці артиста.

Змалку Анатолія, через його низький зріст та повноту фігури, макарівці називали «штепселем». Утім, щоразу, як тільки-но цей вайлуватий хлопчина з'являвся на сцені, то вже з першого слова, виголошеного ним, у залі враз наступала непопуща тиша. Читав чітко і голосно, але, попри всі недоліки у тому своєму «першоартистизмі», відчув, що його голос має якусь магічну владу над людьми, що заворожено слідували з усього нутра глядацької зали

за ним, таким ще зовсім юним, а тому багато у чому незграбним, але водночас заповзятим і цілеспрямованим артистом.

Опісля отих перших концертів слава про Толька-читця стрімко ширилася по усьому Макарову. Сам же юний артист, окрім поезії, невдовзі взявся за виконання неперевершених гуморесок надзвичайно популярного тоді Остапа Вишні. Слухаючи у виконанні Анатолія «Дідів прогноз», «Зенітку», «Шершня», глядачі у залі від реготу мало не качалися по долівці. Якимось, на один із таких виступів сина, полишивши усю свою нескінченну хатню роботу, поспішала й його мама. Та от біда, устигла сердешна вбігти до зали клубу тільки тоді, коли її Толька, під гучні вигукі публіки «Браво!», вже сходив зі сцени.

У голодні повоєнні роки найвищою платою за своє читання талановитий юнак вважав кусень хліба. Тому читав всюди — на польовому стані, на фермах і конюшнях. А, читаючи, сам до себе промовляв: «ото, де стою на двох ногах, — отам і мій театр!»

Дорога до вершин акторського перевтілення

Примітно, що поряд із Макаровим щоліта розпочинався великий ярмарок. Любив сюди зачачати допитливий до усього Анатолій. Бо поряд із спогля-

«Ото, де стою на двох ногах, — отам і мій театр»!

данням, як ладиться жива торгівля різним крамом, тут завжди звучала жива українська мова, почути і відчуті яку було неможливо у жодному іншому середовищі, а чи прочитати у книжці, як тільки тут — у жвавому нурті цього, досі ніким ще не описаного і ніким не «зрежисерованого» гамірного ярмаркового дійства. А ще, на додачу, кризь усе це, сповнене нурту ярмаркування, вчувався незабутній спів лірників, кобзарів і бандуристів, отих справжніх Гомерів України, у кожній думі-пісні яких оживала правда історія рідного народу.

Ось де таїться істинна оаза нашої багатющої української мови, ось де б'ють цілющі животоки рідного слова, думалося тоді юнакові. Вже значно пізніше, за роки, коли про читацький хист Анатолія Паламаренка знатиме уся Україна, саме ці незабутні враження, навіяні народним торжищем, ляжуть в основу феноменального прочи-

ПОСТАТЬ

Коли слово — і є Бог

Артистичне обдарування Анатолія Паламаренка доносить смисли українських літературних велетів

Анатолій Паламаренко.
Фото з сайту ukrinform.ua.

тання твору Остапа Вишні «Ярмарок».

Отож уже до закінчення навчання у школі ніхто з макарівців не мав сумніву, що артистичне майбутнє не пройде повз майбутню життєву долю Анатолія. Так воно і сталося, бо відразу ж після закінчення школи юнак вступив на навчання у Білгород-Дністровський культурно-освітній технікум.

Навчання в технікумі доконечно сформувало у свідомості хлопця бажання стати професійним артистом. А тому подальший вступ на навчання у знаменитий Київський державний інститут театрального мистецтва ім. І. Карпенка-Карого став логічно виправданим у здобутті омріяного фаху майбутнім артистом.

Щоправда, студентом інституту Анатолій став тільки з другої спроби, позаяк першого разу зазнав невдачі через хворобливий стан під час іспитів та ще й, на додачу, невдале прочитання далекої його творчої натурі «громогласної» проле-

дівдідини Анатолієм найвідоміших театрів столиці.

На сцені Київського державного академічного театру опери та балету ім. Т. Г. Шевченка Паламаренко вперше почув незрівнянний спів Дмитра Гнатюка, Михайла Гришка, Андрія Кікота, Бориса Гмирі, Миколи Ворвулева та багатьох інших співаків, імена яких уже тоді були гордістю не тільки України, а й усього Радянського Союзу та світу. А гра на сцені Київського державного академічного театру ім. Івана Франка таких корифеїв українського театру, як Гнат Юра, Наталія Ужвій, Микола Яковченко, інших знаменитих артистів, стала для талановитого Анатолія еталонним прикладом, а згодом перетворилася на невгамовне прагнення й самому досягнути вершин акторського перевтілення, сценічної правди та яскравої особистості артистичної виразності.

Отож, мабуть, не випадково, що відразу ж після успішної здачі випускних іспитів в інституті Анатолій Паламаренко став актором у трупі Хмельницького обласного музично-драматичного театру ім. Г. Петровського.

Утім, хоч яким би фантастичним був світ драматичного театру, а Анатолія Паламаренка вела за собою його доленосна мрія, в якій завжди була сцена, а на ній — він, а в устах і в його голосі — слово, подане у залу так, як він і тільки він був здатним його відчуті і вимовити.

Диво, але у 1962 році ця заповітна мрія двадцятирічного артиста таки збулася. Анатолія Паламаренка зараховують у штат Київської обласної філармонії.

Спочатку було Слово!

Уже досить швидко ім'я талановитого виконавця сягне уславленого місця поряд із такими майстрами сценічного слова, як відомим на весь обшир Радянського Союзу Дмитро Журавльов, В'ячеслав Сомов, Володимир Рецпер, Ігор Ільїнський, Сергій Юрський та інші.

Згодом, у різні роки, спільні виступи Анатолія Паламаренка з Державною заслуженою ака-

демичною хоровою капелюю України «Думка», Державною заслуженою академічною капелюю бандуристів України, Чоловічою хоровою капелюю ім. Л. Ревуцького, симфонічним оркестром під керівництвом Івана Гамкала явили вітчизняній культурі такі шедеври у прочитанні артиста, як композиції на вірші Тараса Шевченка, музику Миколи Лисенка та Бориса Лятошинського. «Гайдамаки», «Сон», «Думи мої» і до сьогодні вважаються вершинними інтерпретаціями кобзаря слова.

У 1969 році Анатолієві Паламаренку присвоєно високе мистецьке звання заслуженого, а у 1979 — народного артиста УРСР. У 1993 році артист став лауреатом найпрестижнішої премії держави — Національної премії України ім. Тараса Григоровича Шевченка. А вже у 2009 році на грудях великого маестро засяяла Зірка Героя України.

Та попри все найбільша радість для справжнього артиста Анатолія Паламаренка, передусім, не від високих звань і нагород. А, скоріше, від того, що й до сьогодні він має від Всевишнього велику ласку — читати свій авторський курс, під назвою «Слово» у стінах Київських національних університетів ім. Т. Г. Шевченка та ім. М. Драгоманова, як і в Київській національній музичній академії ім. П. І. Чайковського, залучаючи тим самим молодь об'ємною любов'ю до рідного слова, а через нього — до колоритної української мови, красі й мелодійності котрої, на тверде переконання майстра, немає рівних у усьому світі.

Та й чи ж могло скластися у житті знаменитого артиста якось по-іншому? Адже відомо, що на початках творення всесвіту сам Господь сказав: «Спочатку було Слово!» Для великого українця Анатолія Паламаренка українське слово — це і є Бог! ■

Р.С. Завтра в Київській філармонії відбудеться вечір, присвячений річниці з дня народження Остапа Вишні. Звичайно ж, його твори декламуватиме Анатолій Паламаренко.

КРАСНЕ ПИСЬМЕНСТВО

Ретро-ревності:

коли якість «присідає»
перед кількістю

Костянтин РОДИК

Навесні вийшла нова книжка Юрія Винничука «Нічний репортер» (Х.: Фоліо). Кожна новинка цього автора — окупація чергового тематичного кластера (звісно, за виключенням «продовжень», які він полюбляє). Так у Винничука завжди: погрався — а Іа Стивен Кінг — з іншими тлумаченнями відомих літературних сюжетів у «Спалаху»; відслонив запону докола радянського номенклатурного сексу в «Дівах ночі»; віддав данину антиутопії у «Ласкаво просимо в Щуроград»; пірнув у темні глибини підсвідомих бажань у «Мальві Ланді» — й тощо, тощо. І в усіх тих експериментах був першим у новому українському письменстві. Аж ось ретро-детектив «Нічний репортер» — певний клон «Цензора снів» (2016), чи не кращого Винничукового твору з огляду на літературну вправність. Навіщо йому цей ризик — адже двічі влучити у «десятку» тої самої мішені зазвичай не випадає?

Головна інтрига книжки — у півторасторічковій передмові, де одразу ошелешено читача: повість, мовляв, написано ще 1980-го.

Перша реакція цілком за Чеховим: не може бути, бо не може бути ніколи! Упродовж 2000-х Винничук видав у львівській «Піраміді» все раніше написане, до найменших клаптів. Як цілком викінчений твір міг бути невитребуваний видавцями, коли вони весь час пресують автора: давай-давай! Неопублікований рукопис у шухляді модного літерата — для ринку толерувати такий каприз самовбивчо.

Далі починаєш порівнювати з «Дівами ночі», котрі, як вчитуємо з тої ж передмови, написані перед «Нічним репортером». Так, автор той самий, але якість текстів геть різна — видно, що між ними пролягла ціла успішна літературна кар'єра. Звісно, у пана Юрія наготові відповідь: «Допрацював, збагативши реаліями, про які не мав поняття в тамтєвській епоху».

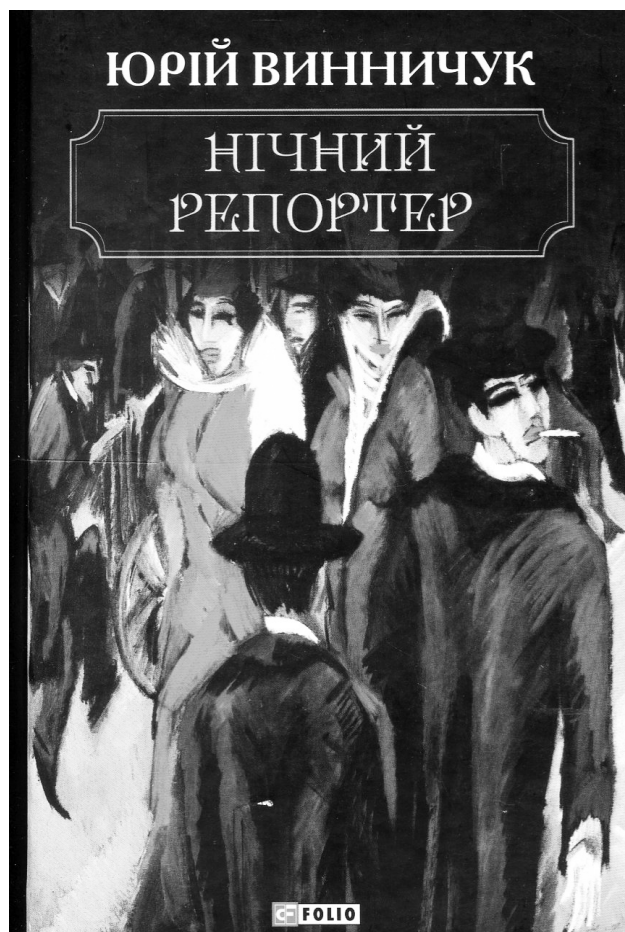
Й отут він, як-то кажуть, проколовся. Повість «Нічний репортер» — розплутування вигадливих фінансових схем; спочатку збагачення, а тоді й усунення конкурентів. Так, розведення лохів — вічна тема: від циганських ворожок до базарних наперсточників. Але «в тамтєвській епоху» ніхто «не мав поняття», що ті технології стануть домінуючими у постсоветські часи й масово залучать до своїх симпатиків-учас-

ників персон із вищої ліги державного менеджменту. А «Нічний репортер» написаний саме під таким, сьогоднішнім ракурсом. Тож, коли вилучити із сюжету повісті антикорупційне розслідування — не лишиться нічого. Отже, містифікація?

Точніше, чергова містифікація, оскільки пан Винничук неоднораз публічно зізнався у цьому своєму таланті й навіть у регулярному тренуванні-плеканні його. Є наприклад: «Перші мої містифікації можна побачити надрукованими свої твори. Тому я публікував їх під виглядом перекладів. «Життя гаремне» я створив на замовлення Олександра Кривенка... Зізнаюсь, я люблю написати щось у стилі якогось давнього письменника» (ЛітАкцент. Сучасна література в колі твого читання. Випуск 1(3). — К.: Темпора, 2009).

А посеред «Нічного репортера» головний персонаж (котрий у цього автора завжди, у кожному тексті — трюхи Винничук) ні сіло ні впало кидає: «Брехати я вмю». Ну от хто його за язика смикав?

Коли пан Юрій каже про «стиль якогось давнього письменника», то треба розуміти, що йдеться про всіх авторів взагалі — за виключенням земляків-сучасників. Звісно, наприкінці 1970-х Юрій Винничук цілком міг написати про широкозакроєні гроші, що ті технології стануть домінуючими у постсоветські часи й масово залучать до своїх симпатиків-учас-

кримінальної комедії — як ото у фільмі Джорджа Роя Гілла з Полом Ньюменом та Робертом Редфордом «Афера» (1973), котрий дістав аж сім «Оскарів». Або в інтерпретації того ж таки сюжету Юліушем Махульським у «Ва-банку» (1981). Формат Винничукової творчості адекватний цим зразкам. До речі, обидва кіна знято у ретро-стилістиці. А це також «Нічний репортер» розгортається у Львові 1938 року.

Теоретично, міг бути й інший варіант. Тема політичної корупції утвердилася в західному мистецтві саме на початку 1970-х: «Хрещеного батька», а радше накладанням оптимістичного гумору «Афери» на журналістське розслідування в його нинішньому розумінні. До речі, коли репортер-розслідувач з Винничукової повісті подумки ставить собі завдання зупинити одного з кандидатів на виборах мера — «повинен зробити все, аби він не став президентом міста», — маємо ще одну вказівку на цілком сучасне походження тексту. Бо тридцять років тому, коли це «нібито» писалось, — поняття виборів як інструмента суспільної дії на наших теренах просто не існувало. А відтак, і не було бодай як-небудь актуальним для олітературення.

Але що за мотивспонука такої конспірологічної гри нашого пана містифікатора? Схоже, якоїсь миті Ю.Винничук відчув, що з його рук вислизає пальма першості «батька» українського ретро-детективу. Й ніби «переходить» до А.Кокотюхи, котрий у 2015—2016 роках

випустив п'ять книжок львівської серії, а нині заанонсував п'ятикнижжя ретро-серії київської, де вже з'явився перший випуск — «Вигнанець і чорна вдова» (Х.: Віват, 2019). А біля витоків ідеї стояв... Винничук.

Історія така. На припочатку 2010-х вийшли переклади українською серії ретро-детективів знаного польського літерата Марека Краєвського, засновані на старольвівських реаліях. Автор приїхав на Форум видавців вів-гостем, водив екскурсії містом за сюжетними адресами своїх романів. Це не проминуло уваги мера Андрія Садового, і на званому обіді з письменниками він прямо запитав присутніх: а коли ж щось подібне напишуть українські автори? Тоді вибір зупинився на двох зіркових іменах: Юрія Винничука та Андрія Куркова. 2012-го вийшли їхні книжки: «Танго смерті» і «Львівська гастроль Джиммі Гендрікса». Добрі книжки, проте очікуваного синергетичного ефекту не сталося — надто різні це автори, аби злитися у «співтворстві». Але львівська мерія не здалася, й було задіяно план Б — пропозицію Андрія Кокотюхи «просто адаптувати стиль Краєвського». Літературним консультантом призначено Юрія Винничука. В якому обсязі й на яких умовах здійснювався консалтинг, не знаю. Але, як на мене, той ретро-проект Кокотюхи — найкраще з написаного ним «для дорослих».

Під таким ракурсом дивне датування Винничуком «Нічного репортера» виглядає на емоційний зрив: агов, це я — «засновник» сучасного вітчизняного літературного ретро! Та ж ніхто й не сумнівається, принаймні притомні читачі. Ретро-ностальгія відчутна вже у «Дівах ночі» — замилювання міжвоєнними спогадами пані Аліни. Далі — згадуване «Танго смерті», справедливо відзначене критиками і преміями як подія не лише того року. А роман «Цензор снів» (2016) можна вважати за вершину сучасного українського ретро-письма, до якої поки що ніхто і близько не підійшов. За винятком хіба що роману Василя Кожелянка «Срібний павук» (2004) — але то був лише епізод, хоч як яскравий, у цілому літпроцесі.

У Винничуковому понятті «ретро-детектив» — логічний наголос на першому складнику: відверто любиться в тому міжвоєнному часі. Детектив — лише привід освідчитися в коханні. Внаслідок виникає ностальгійний «міський епос», за висловом Ярослава Поліщука (Реактивність літератури. — К.: Академвидав, 2016). Хоч як дивно, а цей проникливий критик раптом припускається дивної інтерпретації: «Описуючи давній Львів, Ю.Винничук не знаходить для нього якихось особливих барв. А ті характеристики, які він дає, надто нагадують образи вже добре відомих старих міст (Париж В.Гюґо чи Прага Ф.Кафки)». Персонаж «Нічного репортера», який прочитав таке, відреагував би однозначно: «Ну, не курва маць засрана?». Винничука — яко містифікатора — можна заімпозити у будь-чому, але не в емоційному фальшу. «Його» Львів — щира пристрасть. Він користується для освідчення словами Гюґо та Кафки? А може, він просто наближається до них — лише в цьому аспекті, звісно, — і його варто поставити в той самий ряд: «Львів Ю.Винничука»? От замисліться бодай над такою антиуристичною, здавалося б, фразою: «Нема такого міста, де б не існували нікому не відомі вулиці» («Цензор снів») — так, звідси є вихід і на «Собор Паризької Богоматері», і на «Продес». Але це все одно буде Винничук.

Інтрига передмови до «Нічного репортера» перебила інтригу самої повісті. Чи варто її після усього оповіданого читати? Варто. Масовому читачеві — бо це справжнє ретро і добрий детектив. Критикам — на potwierдження висловленої ще 2002-го у поважному аналітичному часописі «Дзеркало тижня» думки: «Це єдиний український письменник, який може написати про все... В усьому — тиха пристрасть і нестримна любов».

Що ж до «змагання» з Кокотюхою, то це літературні потуги різного калібру: артилерія й автомат Калашнікова. Але ж, як значить один з Винничукових персонажів, в історії літератури всі «морди мають бути на глянци!» («Цензор снів»).

Григорій ХАТА

■ ПРЕМ'ЄР-ЛІГА

Дискримінаційний елемент

Удруге перегравши «Динамо» в поточному чемпіонаті й збільшивши перевагу в «золотій» гонці до 12 очок, «Шахтар» уже повністю зняв питання про майбутнього чемпіона. Долю ж чергового українського «класико», котре приймав Харків, вирішив єдиний гол, забитий на 18-й хвилині після подачі кутового захисником донецького клубу Сергієм Кривцовим.

Уразивши динамівські ворота на манер того, як «гірники» пропустили від центрбека «біло-синіх» Дениса Попова в матчі 1/8 фіналу національного Кубка, футболісти «Шахтаря» повернули своєму запеклому конкуренту боржок за нещодавно невдачу, відкинувши при цьому столичний колектив із другого на четверте місце в турнірній таблиці ЧУ.

Попри те, що після харківської невдачі підопічні Олексія Михайличенка опинилися на неприємній для себе позиції, поєдинок на стадіоні «Металіст» приніс «біло-синім» проблему значно більшого масштабу. Наприкінці матчу головному арбітру протистояння довелося призупинити гру й забрати футболістів із поля через расистські вигукки, котрі лунали з динамівського фан-сектору. Власне, ті «кричалки» довели до сліз донецьких бразильців — Дентіньйо та Тайсона. Останній, до слова, не витримав і згодом показав у бік динамівських ультрас непристойний жест, за що одразу отримав червону картку. Скандал же вміст набрав світового розголосу. Під-

Під час українського «класико» в Харкові стався расистський скандал, масштаби котрого сягнули Західної Європи

тримку — словами «Ні — расизму» — ображеним «гірникам» уже вказав їхній зірковий співвітчизник із «ПСЖ» Неймар.

Загалом, динамівські ультрас неабияк насолити своєму клубу, хоча насправді це удар по всьому вітчизняному футболу, адже, згідно з новим дисциплінарним кодексом ФІФА, де суттєво збільшене покарання за расизм, відповідати за дискримінаційні прояви на стадіонах будуть не тільки безпосередні винуватці інцидентів, а й клуби та національні федерації. Щоправда, в «Динамо» радять передчасно не звинувачувати уболівальників клубу, допоки факт їхньої провини не встановить слідство.

«Расистський скандал — це окрема історія. Безпрецедентна для українського футболу. Якщо нікого за це не буде покарано, отримаємо жакливі наслідки», — написав у своєму «Твіттері» відомий вітчизняний футбольний ко-

Перегравши «Динамо» в чемпіонаті країни, футболісти «Шахтаря» взяли реванш у «біло-синіх» за поразку в національному Кубку. Фото з сайту ucr.ua.

ментатор Віктор Вацко.

В Українській прем'єр-лізі вказали жаль з приводу інциденту, що трапився під час українського «класико» в Харкові, й заявили, що після цього неприємного випадку має змінитися діалог із клубами, аби в майбутньому уникнути повторення таких ексцесів. При цьому в УПЛ вірять, що компетентний дисциплінарний орган буде розслідувати цю справу як пріоритетну та притягне до відповідальності всіх залу-

чених осіб відповідно до чинного законодавства та правил.

Натомість у «Динамо» заявили, що докладуть усіх можливих зусиль, аби винуватці цього расистського інциденту були ізольовані не тільки від футболу, а й від суспільства.

«Футбольний клуб «Динамо» своїми діями і вчинками неодноразово підкреслював відданість принципам fair play, загальнолюдським цінностям. Проблема нетерпимості актуальна не лише

■ ТАБЛО

Чемпіонат України. Прем'єр-ліга. 14-й тур. «Десна» — «Дніпро-1» — 1:1 (Хльобас, 48 — Шаповал, 45); «Маріуполь» — «Карпати» — 2:2 (Чурко, 15; Мишньов, 55 — Назарина, 59, 90+4 (пен.)), «Львів» — «Ворскла» — 2:0 (Абнер, 12; Вітор, 41 (пен.); вилучення: Луїзао, 35; Мартиненко, 82 (обидва — «В»)), «Зоря» — «Колос» — 2:0 (Юрченко, 31 (пен.); Кочергін, 90+1; вилучення: Гавриш, 55; Морозко, 77 (обидва — «К»)), «Шахтар» — «Динамо» — 1:0 (Кривцов, 18; вилучення: Тайсон, 85 («Ш»)), «Олімпік» — «Олександрія» — 0:0 (вилучення: Паньків, 6 («Оле»)).

Турнірне становище: «Шахтар» — 40, «Зоря» — 28, «Десна», «Динамо» — 27, «Олександрія» — 24, «Маріуполь» — 17, «Олімпік» — 15, «Колос» — 14, «Дніпро-1» — 12, «Карпати», «Львів» — 11, «Ворскла» — 8.

Бомбардири: Мораес («Шахтар») — 11, Леднев («Зоря») — 8.

для окремих клубів, а й, на жаль, є присутньою на більшості активних фанатських секторів. Ми з нетерпінням чекаємо початку слідства, готові всебічно допомагати в ньому. Чекаємо оприлюднення фото- і відеоматеріалів, які могли б пролити світло на всі обставини інциденту», — відзначається в офіційному зверненні динамівського клубу.

■ ФУТБОЛЬНА МОЗАІКА

Олексій ПАВЛИШ

Ліга Європи

Синхронно зіграли минулого тижня у єврокубках українські клуби: слідом за «Шахтарем» у ЛЧ «Динамо» та «Олександрія» у Лізі Європи розписали «мирові». При цьому, як і донеччани, представники УПЛ у другому за престижністю турнірі Європи змушені були відіграватися.

Підопічні Шарана на «Львів-Арені» зробили неймовірний «кам-бек» у поєдинку з «Сент-Етьєном». Бронзові призери минулого сезону нашого чемпіонату зберігають шанси на вихід до «плей-оф», але тепер треба перемогати «Вольфсбург».

Тим часом кияни знову поділили очки з «Копенгагеном» та йдуть на другому місці у кватеті. Могли «смигнати» і перемогти, але Віктор Циганков не реалізував пенальті.

Груповий етап. 4-й тур. Група А. «Дюделанж» (Люксембург) — «Севілья» (Іспанія) — 2:5, «АПОЕЛ» (Кіпр) — «Карабах» (Азербайджан) — 2:1.

Турнірне становище: «Севілья» — 12, «АПОЕЛ», «Карабах» — 4, «Дюделанж» — 3.

Група В. «Копенгаген» (Данія) — «Динамо» (Україна) — 1:1 (Стаге, 4 — Вербіч, 70; «Д»: Бушан, Д. Попов, Миколенко, Каравас, Кендзьора, Сидорчук, Вербіч (Де Пена, 88), Шепелєв, Циганков, Шабанов, Бесседін), «Лугано» (Швейцарія) — «Мальме» (Швеція) — 0:0.

Турнірне становище: «Копенгаген», «Динамо» — 6, «Мальме» — 5, «Лугано» — 2.

Група С. «Базель» (Швейцарія) — «Хетафе» (Іспанія) — 2:1, «Краснодар» (Росія) — «Трабзонспор» (Туреччина) — 3:1.

Турнірне становище: «Базель» — 10, «Хетафе», «Краснодар» — 6, «Трабзонспор» — 1.

Група D. «Русенборг» (Норвегія) — «Спортинг» (Португалія) — 0:2, «ЛАСК» (Австрія) — «ПСВ Ейндховен» (Нідерланди) — 4:1.

Турнірне становище: «Спортинг» — 9, «ЛАСК», «ПСВ Ейндховен» — 7, «Русенборг» — 0.

Група E. «Лацио» (Італія) — «Селтік» (Шотландія) — 1:2, «ЧФР Клуж» (Румунія) — «Ренн» (Франція) — 1:0.

Турнірне становище: «Селтік» — 10, «ЧФР Клуж» — 9, «Лацио» — 3, «Ренн» — 1.

Група F. «Вікторія Гімрайнш» (Португалія) — «Арсенал» (Англія) — 1:1, «Стандард» (Бельгія) — «Айнтрахт Франкфурт» (Німеччина) — 2:1.

Турнірне становище: «Арсенал» — 10, «Стандард», «Айнтрахт Франкфурт» — 6, «Вікторія Гімрайнш» — 1.

Група G. «Фейсноорд» (Нідерланди) — «Янг Бойз» (Швейцарія) — 1:1, «Рейнджерс» (Шотлан-

дія) — «Порту» (Португалія) — 2:0.

Турнірне становище: «Янг Бойз», «Рейнджерс» — 7, «Фейсноорд», «Порту» — 4.

Група H. «Еспаньйол» (Іспанія) — «Лудогорець» (Болгарія) — 6:0, «Ференцварош» (Угорщина) — «ЦСКА» (Росія) — 0:0 (Ігнатенко — 90 хв., Харатін — 90 хв., Зубков — 90 хв., Ребров — тренер (усі — «Ф»)).

Турнірне становище: «Еспаньйол» — 10, «Лудогорець» — 6, «Ференцварош» — 5, «ЦСКА» — 1.

Група I. «Вольфсбург» (Німеччина) — «Гент» (Бельгія) — 1:3 (Яремчук — до 81 хв., гол, Пластун — 90 хв. (обидва — «Г»)), «Олександрія» (Україна) — «Сент-Етьєн» (Франція) — 2:2 (Безбородько, 84; Задерака, 90+1 — Хазрі, 24 (пен.); Камера, 72; «Ф»: Паньків, Д. Мірошніченко, Пашасев, Банада, Дубра, Гречинькін, Ковалець, Третьяков (Стецков, 86), Бухал, Лучкевич (Задерака, 79), Шастал (Безбородько, 46)).

Турнірне становище: «Гент» — 8, «Вольфсбург» — 5, «Сент-Етьєн», «Олександрія» — 3.

Група J. «Боруссія» (М, Німеччина) — «Рома» (Італія) — 2:1, «Вольфсбург» (Австрія) — «Башакшехір» (Туреччина) — 0:3.

Турнірне становище: «Башакшехір» — 7, «Боруссія» (М), «Рома» — 5, «Вольфсбург» — 4.

Група K. «Брага» (Португалія) — «Бешикташ» (Туреччина) — 3:1, «Вулверхемптон» (Англія) — «Слован» (Словацька) — 1:0 (Сухоцький («С») — із 70 хв.).

Турнірне становище: «Брага» — 10, «Вулверхемптон» — 9, «Слован» — 4, «Бешикташ» — 0.

Група L. «Астана» (Казхстан) — «АЗ» (Нідерланди) — 0:5 (Григорчук («А») — тренер), «Манчестер Юнайтед» (Англія) — «Партизан» (Сербія) — 3:0.

Турнірне становище: «Манчестер Юнайтед» — 10, «АЗ» — 8, «Партизан» — 4, «Астана» — 0.

Англія

Для «Вест Хема» настали складні часи: лондонці зазнали уже п'ятої поразки від початку сезону, а їхній наставник Мануель Пелегрینی опинився на межі відставки. Нападник «молотів» Андрій Ярмоленко минулого вікенду вийшов на заміну у першому таймі, але не допоміг команді уникнути поразки.

Водночас у центральному матчі першого кола АПЛ лідер першості — «Ліверпуль» — легко розгромив «Манчестер Сіті» та відірвався від групи переслідувачів уже на 8 пунктів. Захисник «городян» Олександр Зінченко продовжує відновлюватися після травми.

Прем'єр-ліга. 12-й тур. «Норвіч» — «Уотфорд» — 0:2, «Челсі» — «Крістал Пелас» — 2:0 (Т. Абрахам, 52; Пулішич, 79), «Бернлі» — «Вест Хем» — 3:0 (Ярмолен-

ко («ВХ») — із 20 хв.), «Ньюкасл» — «Борнмут» — 2:1, «Саутгемптон» — «Евертон» — 1:2, «Тоттенхем» — «Шеффілд Юнайтед» — 1:1, «Лестер» — «Арсенал» — 2:0 (Варді, 68; Меддсон, 75), «Манчестер Юнайтед» — «Брайтон» — 3:1, «Вулверхемптон» — «Астон Вілла» — 2:1, «Ліверпуль» — «Манчестер Сіті» — 3:1 (Фабіньйо, 6; Салах, 13; Мане, 51 — Бернарду Сілва, 78).

Лідери: «Ліверпуль» — 34, «Лестер», «Челсі» — 26, «Манчестер Сіті» — 25, «Шеффілд Юнайтед», «Арсенал» — 17.

Бомбардири: Варді («Лестер») — 11.

Іспанія

Лідери Ла Ліги йдуть без втрат: основні фаворити — мадридський «Реал», «Барселона» та «Атлетико» — легко розгромили слабших за класом суперників.

Остаточку відновився від травми та набрав форму лідер каталонців Ліонель Мессі: у його активі — «хет-трик» після двох шедевральних штрафних та реалізованого пенальті.

Український легіонер «Вальядоліда» — Андрій Лунін — залишається без ігрової практики: голкіпер національної збірної сидить за спиною більш досвідченого Жорді Масіпа.

Прімера. 13-й тур. «Реал Сосьєдад» — «Леганес» — 1:1, «Алавес» — «Вальядолід» — 3:0, «Валенсія» — «Гранада» — 2:0, «Ейбар» — «Реал Мадрид» — 0:4 (Бензема, 17, 28 (пен.); С. Рамос, 19 (пен.); Вальверде, 62), «Барселона» — «Сельта» — 4:1 (Месі, 23 (пен.)), 45, 48; Бускетс, 85 — Оласа, 42), «Мальорка» — «Вільярреал» — 3:1, «Атлетік» — «Леванте» — 2:1, «Атлетік» — «Еспаньйол» — 3:1 (Мората, 45, 58; Коке, 90+2 — Дардер, 38), «Хетафе» — «Осасуна» — 0:0, «Бетіс» — «Севілья» — 1:2.

Лідери: «Барселона» (12 матчів), «Реал Мадрид» (12 матчів) — 25, «Атлетік», «Севілья» — 24, «Реал Сосьєдад» — 23, «Атлетік» — 20.

Бомбардири: Бензема («Реал Мадрид») — 9.

Італія

«Аталанта» Руслана Малиновського забуксувала — команда з Бергамо не зміла обіграти одного з аутсайдерів «Сампдорія», а український легіонер отримав першу у Серії А червону картку.

Продовжує боротися за виживання новачок ліги — «Лечче»: «жовті» у результативному поєдинку поступились «Лацио», а наш Євген Шахов вийшов на заміну.

Лідери чемпіонату — «Ювентус» та «Інтер» — мінімально обіграли «Мілан» та «Верону», відповідно.

Серія А. 12-й тур. «Сассуоло» — «Болонья» — 3:1, «Брешия» — «Торіно» — 0:4, «Інтер» — «Верона» — 2:1 (Весіно, 65; Барела, 83 — Верре, 18 (пен.)), «Наполі»

— «Дженоа» — 0:0, «Кальярі» — «Фіорентина» — 5:2, «Лацио» — «Лечче» — 4:2 (Х. Корреа, 30, 80; Імобіле, 31 (пен.); Мілінкович-Савіч, 62 — Лападула, 40; Ла Мантіа, 85; Шахов («Л») — із 70 хв.), «Сампдорія» — «Аталанта» — 0:0 (Малиновський («А») — до 74 хв., вилучення), «Удінезе» — «СПАЛ» — 0:0, «Парма» — «Рома» — 2:0, «Ювентус» — «Мілан» — 1:0 (Дібала, 77).

Лідери: «Ювентус» — 32, «Інтер» — 31, «Лацио», «Кальярі» — 24, «Аталанта», «Рома» — 22.

Бомбардири: Імобіле («Лацио») — 14.

Німеччина

Після зміни тренера мюнхенська «Баварія» не залишила шансів прямому конкуренту за «срібну салатницю» — дортмундській «Боруссії». А головний форвард «червоних» Роберт Левандовський поповнив свій бомбардирський доробок ще двома м'ячами та збільшив його до 16 голів.

Після поразки у ЛЕ від «Гента» суперник «Олександрії» в єврокубках «Вольфсбург» програв і в чемпіонаті «Байєру».

Перша Бундесліга. 11-й тур. «Кельн» — «Хоффенхайм» — 1:2, «Герта» — «РБ Лейпциг» — 2:4 (Міттельштетт, 32; Зельке, 90+2 — Вернер, 38 (пен.)), 90+1; Забітцер, 45; Кампл, 87), «Майнц» — «Уніон» — 2:3, «Падерборн» — «Аугсбург» — 0:1, «Шальке» — «Фортуна» — 3:3, «Баварія» — «Боруссія» (Д) — 4:0 (Р. Левандовський, 18, 76; Гнабрі, 47; Хуммельс, 80 (у свої ворота)), «Боруссія» (М) — «Вердер» — 3:1 (Бенсебайні, 20; Херманн, 22, 60 — Біттенкорт, 90+4), «Вольфсбург» — «Байєр» — 0:2, «Фрайбург» — «Айнтрахт Франкфурт» — 1:0.

Лідери: «Боруссія» (М) — 25, «РБ Лейпциг», «Баварія», «Фрайбург» — 21, «Хоффенхайм» — 20, «Боруссія» (Д) — 19.

Бомбардири: Р. Левандовський («Баварія») — 16.

Франція

Чинний чемпіон «ПСЖ» завдяки голам Ді Марії та Ікарді мінімально здолав «Брест». У центральному матчі туру «Марсель» обіграв «Ліон» та вийшов на друге ліго-чемпіонівське місце.

Ліга 1. 13-й тур. «Ніцца» — «Бордо» — 1:1, «Брест» — «ПСЖ» — 1:2 (Грандсьє, 72 — Ді Марія, 40; Ікарді, 86), «Ліль» — «Мец» — 0:0, «Монако» — «Джон» — 1:0 (Головін, 43), «Реймс» — «Анже» — 0:0, «Страсбург» — «Нім» — 1:0, «Ренн» — «Ам'єн» — 3:1, «Монпельє» — «Тулуза» — 3:0, «Нант» — «Сент-Етьєн» — 2:3, «Марсель» — «Ліон» — 2:1 (Пайє, 13 (пен.)), 39 — Дембеле, 59).

Лідери: «ПСЖ» — 30, «Марсель» — 22, «Анже», «Сент-Етьєн» — 21, «Ліль», «Монпельє» — 19. **Бомбардири:** Бен-Єддер («Монако») — 9. ■

Захар Денисов
український гандболіст, гравець ГК «Мотор» (Запоріжжя)**«У нинішньому сезоні другий тайм — це наша ахіллесова п'ята. І сьогодні ми його провалили».**

■ ХОКЕЙ

Перевірка перед зльотом

Під орудою нового наставника хокейна збірна України стала другою на балтійському Кубку «виклику»

Григорій ХАТА

На старт нового хокейного сезону національна збірна України вийшла з новим наставником. Прагнучи від «синьо-жовтих» гідного виступу в олімпійській кваліфікації та успішного повернення команди до другого за силою дивізіону планети, керівництво Федерації хокею України на місці Андрія Срюбка запросило головного тренера найсильнішої команди країни, «Донбасу» — Сергія Вітера.

Першим етапом підготовки збірної до відповідальної місії став міжнародний турнір «Балтік Челлендж» у Таллінні. За словами Вітера, до табору «синьо-жовтих» він запросив хокеїстів, більшість з яких грає в українському чемпіонаті. «Хочу перевірити, як вони будуть викладатися в матчах за національну команду.

«Це дуже важливий момент, тому набрав приблизно однакову кількість гравців із кожного клубу. Саме зараз у нас є шанс, щоб подивитися їх у ділі, оскільки наступний збір буде передодні Олімпійської кваліфікації. Ми всіх їх знаємо, проте треба подивитися, як вони зіграють у команді, і перевірити рівень їхньої самовіддачі. Ми, у свою чергу, дамо шанс про-

Воротар херсонського «Дніпра» Олег Петров став кращим голкіпером Baltic Challenge Cup. Фото з сайту xsport.ua.

явити себе кожному», — пояснив свою стратегію на естонський «виклик» новий очільник української збірної.

На етапі групового раунду в Таллінні синьо-жовті хокеїсти змагалися з командами Литви та Естонії — суперниками, котрі навесні наступного року на чемпіонаті світу в дивізіоні

ІВ опонуватимуть команді Вітера в боротьбі за путівки до наступної за рангом ліги. Після поразки литовцям в овертаймі вітчизняна збірна переграла господарів турніру, здобувши таким чином перемогу в групі й місце у вирішальному поєдинку змагань.

Як відзначив форвард «си-

ньо-жовтих» Руслан Ромащенко, їхня перша гра на турнірі вийшла досить сумбурна, через що підопічні Вітера не змогли наприкінці основного часу дотиснути команду Литви, котра грала в меншості. Проти естонців українські збірники зіграли значно впевненіше: здобутої у другому періоді мінімальної

переваги, в підсумку, їм вистачило для загальної перемоги.

У фіналі підопічним Вітера випало суперничати з повпредами Латвії, головна команда котрої вже тривалий час грає в еліті світового хокею. Щоправда, на балтійський «челлендж» до Таллінна сусіди з Латвії відрядили свою другу хокейну команду.

Відтак відчутної переваги у фіналі над суперником латвійської хокеїсти не мали. Як і в двох попередніх матчах української збірної, вирішальною для підсумку гри стала єдина шайба. Хоч як намагалися хлопці Вітера вирівняти рахунок у грі, проте резервістам латвійської команди вистачило досвіду й майстерності, аби втримати потрібний для звитяги рахунок. Цікаво, що всі три матчі українських хокеїстів у Таллінні завершилися з рахунком 3:2.

І нехай свій заключний матч на турнірі українці прогнали, особливо засмученими підопічні Вітера все ж не виглядали. «Хоч і друге місце, але приємно», — відзначив капітан української збірної Микита Буценко. Думається, порцію позитиву команді принесло й визнання їхнього воротаря Олега Петрова кращим голкіпером турніру. ■

Григорій ХАТА

Можна лише уявити, ступінь розчарування команди, котра програє поєдинок, що мав завершитися на її користь. У домашньому матчі проти вітчизняного Франції — «Монпельє» запорізький «Мотор» лідував із перевагою в п'ять м'ячів. І здавалося, що нарешті лідер українського гандболу здобуде свою першу перемогу в груповому раунді нинішньої Ліги чемпіонів.

Утім виграти у «Монпельє» підопічним Миколою Степанцем вдалося лише перший тайм. За словами наставника запорізької команди, в перерві він намагався пояснити своїм підопічним, що суперник у першій половині гри грав напіврезервним складом, тож після перерви варто буде докласти ще більших зусиль для успішного підсумку двобою.

«У другому таймі наш суперник задіяв усіх своїх кращих виконавців. Ми ж ті моменти, де могли переграти один на один, — не використали», — відзначив Степанець.

Міг «Мотор» відстояти нічию, однак за кілька секунд до фінальної сирени, потужним гравцем «Монпельє» вдалося пробити захист українського клубу.

«На майданчику у двох таймах грали дві різні команди. Спочатку ми показали хорошу гру в обороні та нападі. А на початку другої половини у нас виникли проблеми. Варто визнати, що в нинішньому сезоні другий тайм — це наша ахіллесова п'ята. І сьогодні ми його провалили», — зізнався капітан «Мотора» Захар Денисов.

«Мотористам» лише й залишається, що дякувати суперникам за хороши спаринг та неоціненний «ліго-чемпіонський» досвід. При цьому в активі українського чемпіона після семи турів лише одне очко, здобуте в грі про-

■ ГАНДБОЛ

Ахіллесова п'ята «Мотора»

Український чемпіон зазнав шостої поразки на груповому етапі чоловічої гандбольної суперліги

■ ТАБЛО

Ліга чемпіонів. Чоловіки. Група В.
7-й тур. «Мотор» (Україна) — «Монпельє» (Франція) — 25:26 (17:12; Бабічев (7) — Дескат (5)).

Турнірне становище: «Кіль» — 11, «Монпельє», «Вардар» — 9, «Веспрем», «Віве Кельце», «Порту» — 8, «Брест» — 2, «Мотор» — 1.

ти португальського «Порту», й неприємне останнє місце у своєму октеті.

Водночас теоретичні шанси піднятися на шостий щабель у групі, з якого можна буде потрапити до «плей-оф», у «Мотора» ще є, адже попереду в команді Степанця повне друге коло в «пульці». Утім очільник запорізького колективу визнає, що група «мотористам» дісталася дуже сильна, а рівень гри його команда демонструє недостатній для того, аби залишити останню сходинку й потіснити конкурента з прохідної позиції, від якої тепер «Мотор» відділяє сім пунктів.

Щоправда, не все так погано у запоріжців у нинішньому сезоні на євроарені. Уперше заявившись до участі в СЕНА-лізі, в протистоянні з доволі серйозними опонентами команда Степанця посідає у своїй групі перше місце й упевнено рухається до мети — фіна-

У протистоянні з «Монпельє» запорізькому «Мотору» не вдалося втримати навіть нічию. Фото з сайту handball.motorsich.com.

лу чотирьох. Можливо, за інших обставин вимогливий президент «Мотора» В'ячеслав Богуслаєв уже б наважився на радикальні кадрові зміни, проте ус-

пішна гра «мотористів» у Східно-Європейській гандбольній лізі — достатній аргумент, аби не застосовувати для команди «холодний душ». ■

СІНЕМА

Леді Гага зіграє вбивцю

Співачка знову явить світу
свій акторський талант

Дара ГАВАРРА

Пропозиція, яка надійшла співачці від культового британського режисера 81-річного Рідлі Скотта («Чужий», «Солдат Джейн», «Гладиатор», «Ганнібал»), була обумовлена як талантом співачки, який вона проявила у нещодавно знятому фільмі «Зірка народилася», за який Леді Гага отримала «Оскара», так і неабияким темпераментом жінки, адже вона, як і героїня майбутнього фільму, — італійка за походженням. Стрічку знімають за романом Сари Гей Форден «Будинок Гуччі: сенсаційна історія вбивства, безумства, гламуру і жадібності». Одна назва твору вже проковує інтерес до майбутньої детективної кіноісторії, а якщо взяти до уваги, що йдеться про відомого модельєра зі світовим ім'ям Мауріціо Гуччі, то успіх фільму забезпечено.

Леді Гага зіграє у стрічці головну героїню, а заодно і вбивцю Патріцію Реджіані — колишню дружину кутюр'є, яка не може вибачити йому зради після 12 років спільного життя. Щоб не довелося

в майбутньому ділити спадок відомого модельєра, який мав би належати їй і їхнім спільним донькам, ще й між новою дружиною та можливими дітьми, Реджіані вирішує за порадою подруги вбити чоловіка. Ось такі справжні італійські пристрасті мають розгортатися у стрічці. Ще під час суду Патріцію назвали «Чорною вдовою» — цей титул вона матиме і після 18 років ув'язнення (хоча суд відміряв їй як замовнику вбивства 29 років, після оскарження вирок змінили на 3 роки).

Народжена в сім'ї простого робітника, в заміжжі Патріція Реджіані дуже швидко звикла до гламуру і розкошів, тож навіть в умовах тюремного одиноччя відмовлялася працювати, чого не скажеш про Леді Гагу — справжнього трудоголіка, яка досягла слави й достатку важкою працею. ■

Леді Гага.

Варка ВОНСОВИЧ

Те, що Росія була, є і ще надовго залишиться сировинною країною, ні для кого не секрет. І якщо раніше з країни вивозили хутро, мед і збіжжя, то тепер, окрім нафти, газу й лісу, почали вивозити все, що погано лежить. Так, нещодавно Забайкальське митне управління повідомило, що росіянка намагалася вивезти в Китай майже 2 кг золота... на підшовах свого взуття.

Жінка викликала підозру в працівників митниці, оскільки помітно нерувувала і якось підозріло і неприродно рухалася, важко переставляючи ноги. Коли ж митники вирішили перевірити її, то виявилось, що до підшви її взуття скотчем були прикріплені виготовлені кустарним методом злитки золота загальною вагою 1864 грами. Вартість такої

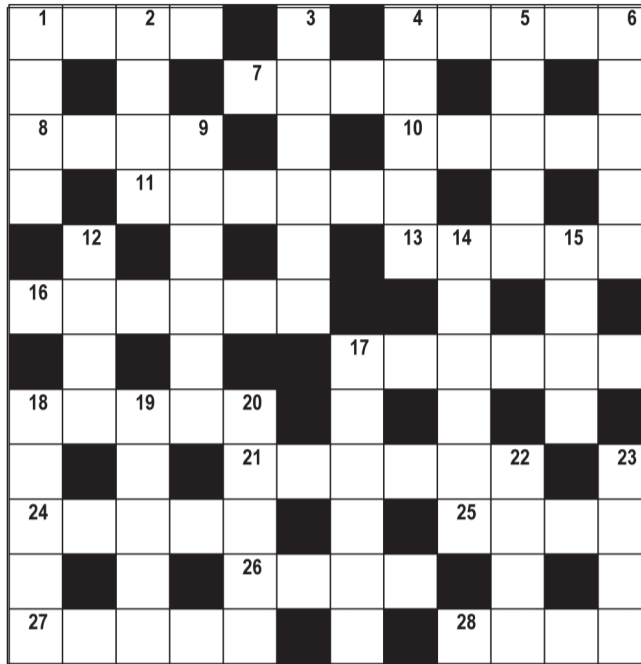
КОНТРАБАНДА СТОП!

Росіянка вивозила в Китай золото

...Причому в оригінальний спосіб

підшови «потягнула» на 5 мільйонів рублів. Жінка пояснила, що піти на такий злочин її вмовив громадянин Китаю за винагороду. Тепер злощасній контрабандистці «світить» до 7 років за перевезення стратегічно важливих ресурсів. Як стверджують працівники митного пос-

та в Забайкальському краї, це вже не перший випадок у цьому році, коли росіяни вивозять у КНР золото. Так, нещодавно також жінка зробила спробу перевезти до сусідньої держави 10 злитків дорогоцінного металу під устілками кросівки. Судячи з того, що про це повідомляють митні служби, безуспішно... ■

КРОСВОРД ВІД МАЛАНКИ №126

По горизонталі:

1. Церковний причет. 4. Сорт груш. 7. Індійський національний жіночий одяг. 8. Телевізійна чи радіотрансляція. 10. Хижа риба, з якою часто порівнюють журналістів. 11. Річка, у якій хрестили Ісуса Христа. 13. Річка на Закавказзі, притока Кури. 16. У міжнародному праві — декларативний акт, що не мав обов'язкової сили. 17. Фантастичний роман Олександра Толстого. 18. Жінка, у якої помер чоловік. 21. Малюнок, зроблений на свіжій вогкій штукатурці. 24. Друкарська форма для відтворення тексту та ілюстрацій. 25. Легендарне місто, оспіване Гомером у поемі «Іліада». 26. Форма стрижки. 27. Місце, точка у просторі (також на земній поверхні), що має певне призначення. 28. Відлюдний монастир з більш суворим режимом.

По вертикалі:

1. Останній цар Лідії, що славився своїм багатством. 2. Сніжинки, що налипають на гілках дерев. 3. «...душка, ...любка, ...милая голубка, ...рибка, ...птичка, ...цяця-молодичка». (Народна пісня). 4. Британська принцеса, матір принципів Вільяма та Гаррі. 5. Двомачтовий чи тримачтовий вітрильник із косими вітрилами. 6. Ки-

нопоказ. 9. Російське місто, куди втік з України Віктор Янукович. 12. Творче псевдо французької письменниці Аврори Дюпен-Дюдеван, авторки роману «Консуело». 14. Організм, предмет або явище, що збереглися як залишок давніх епох. 15. Столиця Еквадора. 17. Частина сонати, характерна швидким, енергійним темпом. 18. Гроші чи цінності як плата за свободу. 19. Сузір'я, характерне трьома зірками в ряд у центрі. 20. Стан сильного нервового збудження, коли людина не контролює себе. 22. У Середній Азії — зрошувальний канал. 23. Трава, яку топчуть навесні, щоб довго жити. ■

Кросворд №124 від 6 листопада

ПРИКОЛИ

Улюблена фраза начальства «незамінних людей немає». Але як тільки підходить ваша черга йти у відпустку, виявляється, ви єдині.

***

Посварилася з чоловіком. Кинула в борщ віагру... Як він бігав за мною, як вибачався.

***

— Хлопче, схоже, що тобі подобається декламувати вірші.

— Та я їх ненавиджу, це мама змушує читати гостям, коли хоче, щоб вони скоріше забралися.

***

Дружина нового росіянина розпікає молоденьку робітницю:

— Що, Маню, догулялася? Я бачу, ти вагітна.

— Ну і що? Ви теж.
— Як ти можеш порівнювати? Я вагітна від свого чоловіка, а ти? — Я теж.

***

Після шлюбної ночі чоловік іде у ванну, а молода дружина зайнялася аеробікою. І ось коли вона намагалася, нагнувшись, дістати пальцями рук ноги, чоловік каже розчучено:
— Ну що ти, любя. Цілком достатньо, якщо ти просто поговоритимеш «доброго ранку».

***

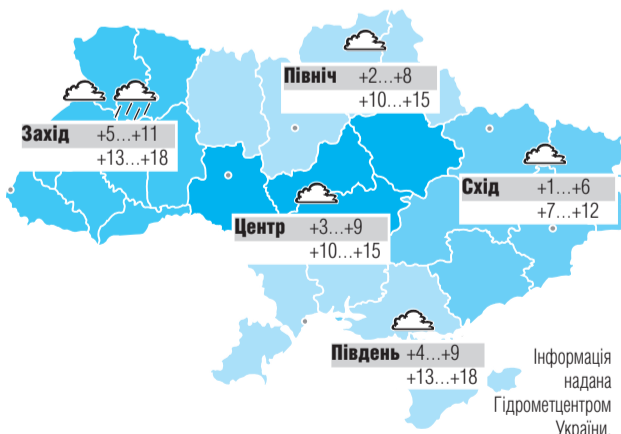
— Люба, чи ти готуватимеш мені, поки смерть не розлучить нас?
— Якщо ж готуватиму, то смерть розлучить нас дуже скоро.

ПОГОДА

13 листопада за прогнозами синоптиків

Київ: мінлива хмарність, без опадів. Уночі та вранці місцями туман. Вітер південно-східний, 5-10 м/с. Температура вночі +6...+8, удень +11...+13.

Курорти Карпат: хмарно з проясненнями, невеликий дощ.
Славське: вночі +5...+7, удень +13...+15.
Яремче: вночі +7...+9, удень +15...+17.
Міжгір'я: вночі +8...+10, удень +14...+16.
Рахів: вночі +6...+8, удень +15...+17.

Передплатні індекси: 60970, 1555
Наша адреса: 03047, Київ, пр. Перемоги, 50
Телефони редакції: 044-361-62-61;
з мобільного: 094-926-32-61
Електронна пошта редакції: ukmoloda@ukr.net
Рекламне бюро: reklama-umoloda@ukr.net
Відділ реалізації: 454-84-41
sale_umoloda@ukr.net
«УМ» в інтернеті: http://www.umoloda.kyiv.ua

Відділи:
економіки — wagner@ukr.net
культури, історії, суспільних проблем — vsamchenko@i.ua

Україна молода

Редактор Михайло Дорошенко
Засновник і видавець —
ПП «Україна молода»
Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №3386 від 29.08.98
© Дорошенко М.І., 2013

При використанні наших публікацій посилання на «УМ» обов'язкове.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець.
Комерційні публікації виходять під рубриками:
«Український виробник», «Позиція», «Банківська справа»,
«Фінансова експертиза», «Здоровенькі були», «Це — працює!»,
«Знайомтеся — новинка», «Партнерство», «Програми»,
«Проекти», «Альма-матер», «Продукт», «Протистояння»,
«Вітасмо», «Любов і шана».
Матеріали із позначкою © друкуються на правах реклами

Газета друкується
у видавництвах:
«Преса України» — у Києві
Зам. 3009126
«Видавничий дім
«Високий Замок» — у Львові
Зам. блок № 673
Верстка та виготовлення
фотоформ —
комп'ютерний центр
редакції «УМ»,
Газета виходить
у вівторок, середу,
п'ятницю — суботу (спільний номер)
Тираж 86734